

III. Przegląd prawodawstwa

1. Prawo konstytucyjne.

(Od 1 października 1923 do 1 kwietnia 1924).

Pełnomocnictwa skarbowe Prezydenta.

Ze stanowiska prawa konstytucyjnego na szczególną uwagę zasługuje ustawa z dn. 11 stycznia 1924 r. o naprawie Skarbu Państwa i reformie walutowej (D. U. Nr. 4, poz. 28). Od innych ustaw odróżniają ją 2 właściwości: 1) treść jej jest ujęta w sposób tak ogólny, iż właściwie zawiera jedynie dyrektywy ogólne, nie zaś normy konkretne; tworzenie konkretnych norm prawnych na podstawie tych dyrektyw pozostawia się władzy wykonawczej, której kompetencja faktyczna zostaje w ten sposób znacznie rozszerzona, 2) ustawa upoważnia władzę wykonawczą do zmiany w pewnych granicach „ustaw” dotychczas obowiązujących. Przepisy władzy wykonawczej będą wydawane w formie rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej, na podstawie uchwał Rady Ministrów.

Charakter wyjątkowy ustawy powyższej ujawnia się także w tem, iż została ona ograniczona terminem półrocznym, t. zn. do 30 czerwca 1924 r. W ciągu tego okresu inania być wykonane postanowienia ustawy dotyczące naprawy Skarbu.

Zaznaczyć należy, iż upoważnienie władzy wykonawczej do zmiany „ustaw”, obowiązujących w pewnym zakresie, stanowi novum na terenie polskim. Wprawdzie istniały już poprzednio upoważnienia Rządu do rozciągania na pewne terytoria (Ziemie Wschodnie, Ziemię Wileńską, Spisz i Orawę) ustaw w Polsce obowiązujących, jednakże chodziło tam tylko o wprowadzenie unifikacji dzielnic poszczególnych. W obecnym wypadku natomiast mamy do czynienia z niezwykłą w ustroju konstytucyjnym kompetencją władzy wykonawczej do tworzenia nowych norm prawnych, sprzecznych z „ustawami” dotychczasowemi polskiemu

Jeżeli tak daleko idące pełnomocnictwa skarbowe władzy wykonawczej stanowią pewne novum na terenie polskim, to nie są one bynajmniej czemś nowem na terenie europejskim.

Sytuacja finansowa wielu państw po wojnie spowodowała nadanie wyjątkowych pełnomocnictw władzy rządowej. Ze stanowiska prawa konstytucyjnego zasługuje na uwagę różnica, jaka zachodzi pod tym względem pomiędzy Polską, a innymi krajami.

W Austrii nadzwyczajne pełnomocnictwa władzy wykonawczej zostały związane ze zmianą konstytucji. Ustawa konstytucyjna z dn. 26 listopada 1922 r. powołała do życia „Nadzwyczajną Radę gabinetową”, złożoną z kanclerza (premiera), wicekanclerza, ministrów oraz 26 członków wybranych przez Radę Narodową (Sejm). Nadzwyczajna Rada gabinetowa została upoważniona do uchwalania, na wniosek Rządu, rozporządzeń zmieniających „ustawy” dotychczasowe, a niezbędnych dla zrealizowania planu finansowego. Rozporządzenia te, zaaprobowane przez Nadzw. Radę gabinetową, wydaje Rząd, który ma wyłączne prawo inicjatywy w tej mierze. Natomiast rozporządzenia, nie zmieniające „ustaw” obowiązujących, są wydawane przez Rząd bez uchwały czyli zatwierdzenia Nadzw. Rady gabinetowej.

W Niemczech również nadzwyczajne pełnomocnictwa Rządu połączono ze zmianą konstytucji, przyczem nadano Rządowi kompetencję znacznie szerszą, aniżeli w Austrii. Ustawa konstytucyjna z dn. 8 grudnia 1923 r. upoważniła Rząd Rzeszy do użycia środków, które uważa za wskazane i naglące (Massnahmen zu treffen, die sie für erforderlich und dringend erachtet). Rząd może wydawać rozporządzenia zmieniające „ustawy zwykłe”, nie może tylko zmieniać „ustaw konstytucyjnych”. Jednakże zostało zastrzeżone, iż rozporządzenia Rządu muszą być zniesione na żądanie jednej z obu izb parlamentu.

We Francji również w marcu 1924 r. parlament uchwalił ustawę o nadzwyczajnych pełnomocnictwach Rządu w dziedzinie skarbowej. W przeciwieństwie do Austrii i Niemiec, a zgodnie z precedensem w Polsce, nastąpiło to w formie „ustawy zwykłej” bez dotykania konstytucji. Podobieństwo do Polski przejawia się także w tem, że rozporządzenia przewidziane mają być wydawane w formie dekretów Prezydenta. Jednakże we Francji dodano zastrzeżenie, iż dekret Prezydenta, zmieniający „ustawy” obowiązujące, wymaga zatwierdzenia parlamentu w okresie 6 miesięcy.

Z przeglądu powyższego wynika, iż pełnomocnictwa! skarbowe władzy wykonawczej w Polsce różnią się od pełnomocnictw analogicznych w innych krajach w następujących punktach: 1) Pełnomocnictwa w Polsce zostały nadane przez ustawę zwykłą, nie zaś konstytucyjną, 2) Rozporz. skarbowe

Prezydenta, choćby zmieniały „ustawę”, nie wymagają zatwierdzenia przez Sejm, 3) Rozporządzenia te nie mogą być przez Sejm zniesione, chyba w formie nowej ustawy. Jak widzimy, wzmocnienie stanowiska prawnego władzy wykonawczej na terenie polskim jest najdalej idące.

Prof. Dr. Peretiatkowicz. :

2. Prawo administracyjne (r. 1923).¹⁾

1. Władze. Organizacja. Postępowanie.

Ministerstwa. Utworzenie M. Reform rolnych: 1) Ustawa 6. 7. 23. DU 71/556; 2) Ustawa 11. 8. 23. DU. 90/706. Zniesienie M. Zdrowia Publ. 3) Ustawa 28. 11. 23. DU. 131/1060. Zniesienie Min. Poczty i Telegrafów. 4) Ustawa 5. 12. 23. DU. 131/1061.

Inne urzędy centralne. Główny Urząd Likwidacyjny (poddanie M. Skarbu). 5) Ustawa 4. 7. 23. DU 75/583. Główny" Urząd Statystyczny. 6) Ustawa 1. 6. 23. DU. 60/436.

Starostwa. Uwarzenie powiatu makowskiego (b. Galicja). 7) Rozp. R. M. 8. 11. 23. DU. 122/991. Zniesienie powiatu podgórskiego. 8) Rozp. R. M. 8. 11. 23. DU. 122/992.

Odwołania w postępowaniu adm. 9) Ustawa 1. 8. 23. DU. 91/712.

Sądy administracyjne. Regulamin Najw. Trybunału administracyjnego. 10) Rozp. Prez. Rzpłtej 31. 7. 23. DU. 80/630.

Ministerstwa.

M. Reform rolnych. Istnienie samodzielnych urzędów, niezależnych od jakiegokolwiek Ministra, jest niezgodne z Konstytucją (art. 45a1 2: „Każdy urzędnik Rzpłtej musi podlegać Ministrowi...”). Trzy takie urzędy istniały dotychczas: Gł. Urząd Ziemski, Gł. Urząd Likwidacyjny i Gł. Urząd Statystyczny. Dwie drogi stały przed Sejmem dla uzgodnienia stanu faktycznego z Konstytucją: albo poddać te urzędy jednemu z istniejących już Ministrów, albo szefom ich nadać charakter Ministra. Pierwszą drogą poszedł Sejm odnośnie do Urzędu Likwidacyjnego i Statystycznego. Natomiast ze względów politycznych, wybrał drugą drogę odnośnie do urzędów ziemskich.

Urząd Prezesa Gł. Urzędu Ziemskiego został zniesiony. W jego miejsce u s t a n o w i o n o (z dniem 24. 7. 23.) nowy urząd : Ministra Reform rolnych, na którego przeniesiono uprawnienia zastrzeżone dotychczas zniesionemu urzędowi (1). Zakres

¹⁾ Przegląd prawa administracyjnego zamieszczono w „Ruchu” za czas od 1. 1. 1920 do 31. 12. 1922 w zeszytach 1, 2, 4 z r. 1921; w 2 i 4 z r. 1922; w 2 z r. 1923. Nadto w 4 zeszycie z r. 1923. — działy z zakresu administracji stosunków gospodarczych za czas od 1.1. —30- 6. 1923.

działania nowego Ministra został określony analogicznie, jak dotychczasowy G. U. Z. Różnice są nieistotne. Równocześnie na nowo określono organizację i kompetencję terytorialnych urzędów ziemskich — okręgowych i powiatowych — i komisji ziemskich: głównej i okręgowej. (Patrz niżej w dziale właściwym!). Te przepisy weszły w życie 14. 9. 23. (2).

M. Zdrowia publicznego. Pierwotnie (Dekret R. R. 3. 1. 18. DU. 1/1 art. 24), „sprawy wchodzące w zakres służby zdrowia” należały do kompetencji M. Spr. Wewn. W parę miesięcy później sprawy te zostały wyłączone z zakresu tego Ministra, przekazane M. Opieki społeczeństwa i Ochrony Pracy, który odtąd otrzymuje nazwę M. Zdrowia publ. Opieki sp. i Ochrony Pracy. (Dekret R. R. 4/418 DU. 5/8). Już jednak w jesieni tegoż roku rozdzielono to Ministerstwo na dwa odrębne: 1) M. Zdrowia publ. i Opieki społ.; 2) M. Ochrony Pracy (Dekret R. R. 30/10 18 DU. 14/31).

Pomimo tej ustawowo w *ten* sposób ustalonej tytułatury, oba te urzędy w drodze praktyki nominacyjnej otrzymują i zachowują stale inne nazwy: 1) M. Zdrowia publ.; 2) M. (Ochrony) Pracy i Opieki; społecznej. Z końcem 1923 r. (19. 12. 23.) M. Zdrowia publ. i prawa jego i obowiązki przekazane będą częściowo M. Spr. Wewn., częściowo zaś M. Pracy. Rozgraniczenie kompetencji między tymi dwoma Ministrami będzie przeprowadzone rozporządzeniem Prezydenta Rzpltej na podstawie uchwały R. M. (3).

M. Poczty i Tel. I sprawy z tego zakresu należały pierwotnie do M. Spraw Wewn. (Dekret R. R. 3/118 DU. 1/1). W początku 1919 r. utworzono dla zarządu nimi odrębne Ministerstwo (Dekret N. P. 5. 2. 19. DU. 13/142). Z dniem 19. 12. 23. zostaje ono zniesione a prawa i obowiązki ministra przeniesiono na M. Przemysłu i Handlu. Konieczną z tego powodu reorganizację urzędów przeprowadzi rozporządzenie Prez. Rzpltej na podstawie uchwały R. M. „z zachowaniem odrębności zarządu poczt i tel. w ramach M. P. i H.” (4).

Inne urzędy centralne.

Główny Urząd Likwidacyjny, istniejący od początku 1919 r. „na prawach osobnego Ministerstwa”, został z dniem 31. 7. 23. poddany M. Skarbu, przyczem zakres jego działania na nowo i nieco inaczej, niż dotychczas, określono (5).

R. M. orzeknie na wniosek M. Skarbu, postawiony w porozumieniu z M. Spr. Zagr., zniesienie G. U. L. lub też wcielenie go do M. Skarbu, oczywiście, w chwili, którą uzna za stosowną.

Dekret N. P. z 31. 1. 19. DU. 12/132, który służył dotychczas za podstawę prawną G. U. L., został uchylony.

Gł. Urząd Statystyczny. Sprawy statystyki „ogólnej” należały również pierwotnie do kompetencji Min. Spraw Wewn.

Ustawa 21. 10. 19. Dli. 85/464 tworzy, „jako organ centralny państwowej statystyki administracyjnej”, G. U. S. Rzpltej Polskiej, podległy bezpośrednio R. M., w istocie rzeczy zatem zupełnie samoistny urząd centralny.

Z dniem 19. 6. 23. G. U. S. został poddany Min. Spr. Wewn. z zachowaniem swojego dotychczasowego charakteru i nazwy. Dyrektor O. U. S. podlega i informuje bezpośrednio M. S. W.

Odpowiednio do tej zmiany Statut (1. U. S. zostaj przeredagowany i na nowo ogłoszony (6).

W dniu 1 stycznia 1924 istniało zatem 12 ministerstw (nie licząc Prezydium R. M.) i 2 samoistne urzędy centralne (Najw. Izba Kontroli, Prokuratoria Generalna R. P.), razem tedy 15 urzędów centralnych, zamiast poprzednich 22. W projekcie jest jeszcze zniesienie M. Robót Publicznych przy czem część jego agend (drogi) byłaby przekazana nowemu Ministerstwu Komunikacji, które miałyby objąć sprawy kolejowe i pocztowo-telegraficzne.

Odwołania¹⁾ w postępowaniu administracyjnym. Ustawa o środkach prawnych od orzeczeń władz administracyjnych (9) normuje, w wykonaniu art. 71 Konstytucji, postępowanie odwoławcze we władzach administracyjnych ogólnych (politycznych). Dotyczy zatem starostów i wojewodów, a poza tem, w b. zaborze rosyjskim: Komisarzy Rządu i Delegata Rządu w Wilnie (a Rady Wojewódzkie w tych wypadkach, gdy one są instancją orzekającą?); w b. zaborze austriackim: Dyrekcji Policji; Magistratów miast o własnym statucie odnośnie do im powierzono zakresu działania; w b. zaborze pruskim: Starostów grodzkich; Prezydentów miast wydzielonych z powiatów. Urzędów wojewódzkich.

Ustawa konstytucyjna w art. 71. ustanawia, jako regułę, jedną tylko instancję odwoławczą. Zgodnie z tem postanowieniem, ustawa 1. 8. 23. przepisuje, iż odtąd w

¹⁾ Ustawa z 1. 8. 23. idąc za ustawą konstytucyjną, używa dla określenia omawianego tu środka prawnego terminu „odwołania”. Właściwszy byłby w postępowaniu administracyjnym inny termin: „zażalenie” lub „rekurs”. Z uwagi jednak na charakter sprawozdawczy niniejszego Przeglądu trzymać się tu będziemy terminologii, przyjętej w ustawach.

w zasadzie od orzeczeń i zarządzeń starosty służyć będzie odwołanie do wojewody, który rozstrzygnie ostatecznie; od orzeczeń i zarządzeń zaś, wydanych przez Wojewodę w 1-jej instancji, służyć będzie odwołanie do właściwego ministra (według właściwości, do jednego z ministrów, stojących na czele resortów, włączonych w I i II instancji do zakresu działania władz ogólnych). Od tej zasady dopuszczalne będą wyjątki tylko w tych wypadkach, gdy jakaś specjalna ustawa, wydana po wejściu w życie ustawy z l. 8-23, będzie zawierała odmienne postanowienia t. j. wyjątkowo wprowadzi dla danych spraw dwie instancje odwoławcze. Tak będzie w przyszłości. O ile jednak obowiązują przepisy, wydane przed wejściem w życie ustawy z l. 8. 23., dopuszczające dwie instancje odwoławcze? Co do rich, ustawa z l. 8. 23. odróżnia przepisy ogólne o instancjach od przepisów specjalnych. Pierwsze normują wogóle postępowanie odwoławcze we władzach adm. Tu należy przedewszystkiem przepis art. 6 Ustawy tymczasowej o organizacji województw w b. zaborze rosyjskim, dotyczący odwołań od orzeczenia Wojewody i Rady Wojewódzkiej i przepis art. 8 Rozp. Ri M. 13. 11. 19. DU. 90/489 o organizacji starostw w b. zaborze rosyjskim, dotyczący odwołań od orzeczeń starosty.

Te ogólne przepisy, jako sprzeczne z art. 71 Konst. zostały uchylone (art 2).

Co do przepisów specjalnych, wydanych przed wejściem w życie Ustawy z l. 8. 23, a wprowadzających dla danych konkretnych spraw dwie instancje odwoławcze, to ustawa nie zawiera żadnego wyraźnego postanowienia. Stąd jednak, że, jak tylko co zaznaczono, uchyla ona tylko „ogólne” przepisy, wynika, że przepisy „specjalne”, jako wyjątkowe, obowiązują nadal. W projekcie rządowym ustawy tu omawianej dane było R. M. upoważnienie decydowania które i przepisów, wydanych przed wejściem w życie Konstytucji a dopuszczających dwie instancje odwoławcze, mają nadal obowiązywać, które zaś mają być skasowane. Sejm odmówił Rządowi tego upoważnienia i skreślił odnośny ustęp przedłożenia rządowego, motywując swoją odmowę tem, że art. 71 Konst. dopuszcza tworzenie wyjątków od zasady jednej instancji odwoławczej tylko w drodze ustawodawczej. Byłoby zatem sprzeczne z Konstytucją, gdyby Rząd mógł własnowolnie swoimi rozporządzeniami odbierać moc dalszego obowiązywania przepisom ustawodawczym.

Odwołania można wnieść pisemnie lub ustnie zgłosić do protokołu (art. 4).

Terminem normalnym odwoławczym jest

termin 14-dniowy. Inne terminy mogą być przepisane przez specjalne ustawy. O ile w jakiejś ustawie, wydanej przed wejściem w życie ustawy z l. 8. 23., wyznaczony został termin krótszy od normalnego, to on obowiązuje nadal. A więc a contrario, terminy dłuższe od normalnego, wprowadzone przez dawniejsze ustawy, nie obowiązują, winny być zredukowane do wymiaru normalnego (art. 3).

Początkiem terminu odwoławczego jest dzień następny po dniu doręczenia zakwestionowanego zarządzenia: dnia doręczenia nie wlicza się więc do biegu terminu (art. 3).

Dzień nadania na pocztę lub telegraf (stempel pocztowy!) uważa się za dzień wniesienia odwołania.

Jeżeli ostatni dzień terminu przypada na niedzielę lub święto, termin kończy się dopiero w następnym dniu powszednim (art. 4).

Odwołanie winno być wniesione za pośrednictwem tej władzy, która w I instancji wydała zakwestionowane zarządzenie. Przepis racjonalny, dzięki niemu bowiem zaoszczędza się jeden albo nawet dwa biegi pocztowe, a więc nie tylko zaoszczędza się pracę i wydatki w urzędzie, ale również umożliwia się rezydentowi rychlejsze otrzymanie rozstrzygnięcia sprawy. Rygorem gwarantującym przestrzeganie tego przepisu, byłoby postanowienie, że dla rozstrzygnięcia pytania, czy strona dotrzymała terminu, miarodajną powinna być data, kiedy jej odwołanie wpłynęło do tej instancji, która wydała zakwestionowane zarządzenie. Brzmienie art. 3 upoważnia do wyciągnięcia z niego takiej konsekwencji. Należy się jednak liczyć z przeciętnie niskim stanem kulturalnym naszej ludności: wiele stron, w naiwnym przeświadczeniu, że rekurs wniesiony do I instancji będzie tam „skręcony”, stale będzie wołała wnosić go wprost do instancji odwoławczej i wskutek tego często tracić będzie prawo rekursowe. Wobec prawdopodobnej masowości takich wypadków, jest rzeczą wątpliwą, czy będzie możliwe - przynajmniej przez jakiś czas — takie rygorystyczne traktowanie omawianego tu przepisu.

Jeżeli strona spóźniła się z wniesieniem odwołania, to może prosić o przywrócenie terminu. Prośba ta będzie uwzględniona przez instancję odwoławczą, jeżeli strona udowodni, że opóźnienie nastąpiło bez jej winy, z powodu nieprzewidywanych przeszkód, i o ile odwołanie wniesie najpóźniej w ciągu 7 dni po ustaniu przeszkody (art. 5).

Rozstrzygnięcie o tem, czy odwołanie jest dopuszczalne, czy strona nie dotrzymała terminu i czy można ewent.

przywrócić jej termin, należy do instancji odwoławczej (art. 5).

Każde zarządzenie władzy winno zawierać pouczenie, wyjaśniające, czy może być wniesione przeciw temu zarządzeniu odwołanie, w razie zaś twierdzącym, podające wyrażenie terminu do wniesienia odwołania i władzę, do której wnieść je należy.

Mylne pouczenie nie może pociągać ujemnych dla strony następstw, jeśli ona postąpiła zgodnie z daną jej błędnie wskazówką.

W razie nieumieszczenia pouczenia, albo w razie mylnego pouczenia, iż dane zarządzenie nie podlega już tokowi instancji, służy stronie prawo żądania, aby zarządzenie zostało uzupełnione albo sprostowane (art. 6).

Strona może prosić o wznowienie postępowania, już zakończonemu prawomocnym orzeczeniem, z powodu nowych istotnych okoliczności faktycznych, które istniały przed wydaniem orzeczenia i wpłynąć mogą, zdaniem jej, na zmianę orzeczenia. O dopuszczalności wznowienia orzeka władza, która w tej sprawie wydała orzeczenie w ostatniej instancji. Prośba o wznowienie niema w zasadzie mocy wstrzymującej (art. 7).

Przepisy ustawy 1. 8. 23. nie dotyczą orzeczeń karno-administracyjnych (art. 8).

Ustawa ta weszła w życie 14. 9. 23 (art. 10) na całym obszarze Rzpltej z wyjątkiem województwa śląskiego. Na obszarze województw: poznańskiego i pomorskiego nie ma zastosowania do postępowania „uchwałowego” i „sporno-administracyjnego” (art. 11).

Sądownictwo administracyjne. Regulamin Najw. Trybunału administracyjnego.

W myśl art. 32 ustawy o N. T. A. Prezydent Rzpltej na wniosek R. M. wydał Regulamin N. T. A. uchwalony przez Zgromadzenie Ogólne Trybunału. Wszedł on w życie 14. 8. 23.

Postanowienia Regulaminu ogólniejszego znaczenia są następujące:

Ustawa o N. T. A. pominęła milczeniem kwestję siedziby języka urzędowania i wewnętrznej organizacji Trybunału.

Regulamin wyznacza Warszawę na siedzibę Trybunału (§ 1), a język polski jako język jego urzędowania (§ 16).

Trybunał dzieli się na Izby wedle rzeczowego ugrupowania spraw. Kierują nimi Prezesi, kierownictwo jednej z nich obejmuje Pierwszy Prezes. Zgromadzenie Ogólne zwołuje Pierwszy Prezes z własnej inicjatywy lub na pisem-

ny wniosek jednej trzeciej urzędujących sędziów i prezesów, najdalej w ciągu 6 tygodni (§ 3).

Do właściwości Zgr. Og. należy: a) rozstrzyganie kwestii prawnych przekazanych przez komplety orzekające lub wzmocnione, b) podział czynności między Izby i przydział prezesów i sędziów do Izby; c) wybór sędziów Trybunału (do terny); d) sprawy służbowe dotyczące prezesów i sędziów; e) zmiany regulaminu; f) inne sprawy, co do których Zgr. Og. uzna swą właściwość (§ 4).

Uchwały Zgr. Og., rozstrzygające kwestie prawne, wiążą komplety orzekające. Odmienne rozstrzygnięcie takich kwestii może zapaść dopiero po ponownej odpowiedniej uchwale Zgr. Og. (§ 8.)

Komplety wzmocnione składają się z wszystkich członków danej Izby (§ 12). Rozstrzygają w kwestiach prawnych, przekazanych przez komplety orzekające. Nadto, we wszystkich wypadkach, gdy 2 członków zwykłego kompletu orzekającego (a jeden — zmniejszonego) uzna, że zapatrywanie tego kompletu w kwestji prawnej jest sprzeczne z zapatrywaniem prawnem wypowiedzianem ostatnio przez Trybunał (§ 13). Uchwała kompletu wzmocnionego wiąże komplet orzekający w kwestji prawnej, która była przedmiotem jego uchwały (§ 14).

W celu zapewnienia jednostajności w orzecznictwie, wszystkie uchwały Zgromadzenia Ogólnego i kompletów wzmocnionych będą utrzymywane w należytej ewidencji, tak, aby one były dla każdego sędziego dostępne. Każda taka uchwała winna zawierać tezę prawną, którą układa referent, a komplet uchwała na tem samem posiedzeniu. W ten sam sposób będą utrzymywane w ewidencji zasadnicze kwestje prawne, które były przedmiotem uchwał lub wyroków kompletów orzekających. Szczegółowe urządzenia dla utrzymania należytej ewidencji wyda Pierwszy Prezes (§ 34).

Sekretariat prawniczy składa się z mianowanych przez Pierwszego Prezesa osób, posiadających pełne wykształcenie prawnicze, które wykażą do tej służby szczególne uzdolnienie. Prócz tego mogą być do tej służby użyty czasowo urzędnicy poszczególnych ministerstw delegowani za zgodą ministra i Pierwszego Prezesa N. T. A. (§ 37). Członkowie sekretariatu podlegają ustawie o służbie państwowej cywilnej (§ 40).

Przy każdym posiedzeniu i naradzie Trybunału musi być obecny, jako protokolant, jeden z członków sekretariatu (§ 38). Mogą im być w miarę potrzeby przydzielane także spra-

wy administracyjne i gospodarcze N. T. A., a także przygotowywanie wniosków w sprawach procesowych (§ 39).

Kancelaria N. T. A. dzieli się na biuro prezydalne przy Pierwszym Prezesie, oddział rachunkowy i kancelarię sądową (§ 42). Bezpośredni nadzór nad nią sprawuje naczelnik Sekretariatu (§ 37).

Pierwszy Prezes powoła Wyższą komisję dyscyplinarną dla członków sekretariatu, urzędników kancelaryjnych i niższych funkcjonariuszy (§ 47).

II. Samorząd

B. zabór rosyjski. Samorząd powiatowy. Zarządzanie wyborów uzupełniających do sejmików; zatwierdzanie budżetów: 1) Rozp. M. S. W. 19. i. 23. DU. 36/240—243. Samorząd miejski. Zatwierdzanie budżetów miast: 2) Rozp. M. S. W. 19. 3. 23. DU. 36/241. Utworzenie nowych miast: Rozp. R. M. 3) 28. 12. 22. DU. 5/26; 4) 30. 1. 23. DU. 16/105; 5) 14. 2. 23. DU. 17/108; 6) 21. 4. 23. DU. 49/344; 7) 17. 10. 23. DU. 111/888; s-9) 14. 11. 23. DU. 119/956-957; 10) 10. 12. 23. DU. 131/1065.

B. Zabór austriacki. Samorząd miejski. Zmiana granic miast: II) Ustawa 1. 8. 23. DU. 92/719.

B. zabór pruski. Samorząd wojewódzki. Okres urzędowania Starosty krajowego poznańskiego: 12) Rozp. R. M. 26. 4. 23. DU. 49/338, Samorząd miejski. Utworzenie miasta Kartuzy. 13) Rozp. R. M. 29. 3. 23. DU. 39/270.

B. zabór rosyjski. Samorząd powiatowy. Opierając się na upoważnieniu danem mu przez ustawę o tymczasowej organizacji województw (art. 7 Ust. 2. 8. 19. DU. 65/395), M.S. W. czterema rozporządzeniami (1) przekazał 8 wojewodom i Delegatowi Rządu w Wilnie zastrzeżone mu ordynacją powiatową (Dekret N. P. 4. 2. 19. DU. 13/141 art. 12 i 47 p. 3) następujące upoważnienia: 1) zarządzanie wyborów Uzupełniających do sejmików powiatowych; 2) zatwierdzanie budżetów powiatowych; Jest to dalszy krok na drodze przeprowadzenia w organizacji administracji państwowej zasady dekoncentracji (art. 66 Konst).

Samorząd miejski. Na tej samej zasadce prawnej M. S. W. przekazał (2) 5 wojewodom na obszarze b. Królestwa przysługujące mu dotąd w myśl ordynacji miejskiej (Dekret N. P. 4. 2. 19. DU. 13/140 art. 21 p. 3 i art. 38) prawo zatwierdzania budżetów miast wydzielonych, z wyjątkiem m. Warszawy.

Na mocy upoważnienia danego jej przez ustawę 20. 2. 20. DU. 19/92, R. M. zaliczyła w ciągu r. 1923 w poczet miast następujące miejscowości, poddając je tem samem ordynacji miejskiej: Kamienna (pow. konecki) (3); Stryków (p. brzezin-

ski). (4); Proszowice (p. miechowski) (4); Ruda Pabianicka (p. łódzki) (5); Sejny (6); Rajgród (p. Szczuczyn) (7); Konstantynów i Tuszyn (p. łódzki) (8-9); Żychlin (p. Kutno) (10).

B. zabór austriacki. **Samorząd miejski.** Według obowiązujących w b. Galicji ordynacji miejskich, do gminy miejskiej może być wcielona granicząca z nią gmina wiejska lub małomiejska, lub część takiej gminy, jeżeli reprezentacje obu zainteresowanych gmin na to się zgodzą, a Wydział Krajowy (obecnie Tym. Wydział Samorządowy) w porozumieniu z Namiestnikiem (obecnie Wojewodą) na wcielenie się zgodzi (ustęp 1 § 100 Ustawy kraj. gal. 13. 3. 1889 D. U. K. 24 i ustęp 1. § 96 Ust. kraj. gal. 3.7. 1896 D. U. K. 51). Wcielenie takie może jednak nastąpić nawet wbrew woli gminy, w drodze ustawy krajowej, jeżeli należyte wykonywanie policji miejscowej tego wymaga (ustęp 2 cytowanych §§). W razie takiego wcielenia należy w drodze dobrowolnej ugody między gminami, a w razie nieudania się takiej ugody, w drodze ustawy krajowej, uregulować stosunki co do posiadania i użytkowania własności gmin połączonych (ustęp 3 cyt. §§).

Otóż uprawnienia zastrzeżone powyższymi postanowieniami władzy ustawodawczej (przedtem Sejmowi galicyjskiemu, potem Sejmowi Rzpltej) zostały obecnie przeniesione na władzę administracyjną (11). Mianowicie, gdy zmiana granic miast nie może być dokonana w trybie przepisany ustawą (ustęp 1 cyt. §§), tj. gdy nie można osiągnąć zgody wskazanych tam czynników, zmiana ta może być zarządzona uchwałą R. M., powziętą po wysłuchaniu opinii zainteresowanych ciał samorządowych, na wniosek M. S. W. w porozumieniu z M. Sprawiedl. i M. Skarbu. Przytem swobodne uznanie R. M. ograniczone jest jedynie tem zastrzeżeniem, że zmiana taka może być dokonana tylko przez przyłączenie gmin podmiejskich, lub ich części, graniczących bezpośrednio z miastami, o charakterze przeważnie miejskim, lub też gospodarczo z miastami ściśle związanych.

Gminy, których dotyczyć będą zmiany granic, winny zawrzeć z sobą umowę, regulującą stosunki co do posiadania i użytkowania majątku gminnego, zakładów i funduszków gminnych, jak również co do wierzytelności i długów, z zastrzeżeniem praw, przysługujących dotychczasowym użytkownikom dobra gminnego. Zasady uregulowania tych stosunków poda rozporządzenie wykonawcze M. S. W. Umowy zawarte podlegają w toku instancji zatwierdzeniu właściwego wydziału samorządowego, jeżeli umowa taka w drodze zgodnego porozumienia się między zainteresowanymi zarządami gminnymi nie dojdzie do skutku, uregu-

luje te stosunki w toku instancji właściwy wydział samorządowy, a w ostatniej instancji M. S. W. Powyższe nowe postanowienia obowiązują w miejsce ustępów 2-go i 3-go §§ 100 cyt. ustawy 1889 r. i § 96 ustawy 1896 r., które straciły moc obowiązującą.

Ten sam, nowowprowadzony tryb postępowania będzie obowiązywał również w razie potrzeby rozszerzenia granic ni. Lwowa i Krakowa.

III. Urzędnicy.

Stosunki prawne. Komisje kwalifikacyjne: 1) Rozp. R. M. 23.7.23 DU. 82/638. Kwalifikacje urzędników I kat. M. S. Z. 2) Rozp. R. M. 7. 3. 23 DU. 31/190. Kwalifikacje urzędników rachunkowych i kasowych: 3) Rozp. R. M. 26. U. 23 DU. 127/1045. Służba wojskowa: 4) Rozp. R. M. 6. 9. 23 DU. 93/736. Odpowiedzialność za przestępstwa z chęci zysku: 5) Ustawa I. 6. 23 DU. 60/435..

Uposażenie. Honorowe uposażenie dożywotnie b. Prezydenta Rzpltej: 6) Ustawa 6. 7. 23 DU. 75/585. Zniesienie klas miejscowości: 7) Rozp. R. M. 7. 3. 23 DU. 32/205.

S) Ustawa o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska
9. 10. 23 DU. 116/924. Ustalenie mnożnej przy obliczaniu uposażenia. Rozp. R. M.: 9) 15. U. 23 DU. 117/937; 10) 19. 11. 23 DU. 121/973; 11) 3. 12. 23 DU. 124/1002; 12) 17. 12. 23 DU. 131. Uposażenie sędziów: 13) Ustawa 5. 12. 23 DU. 134/1107. Rektum za mieszkanie urzędników M.S. Z.: 14) Rozp. R. M; 23. 7. 23 DU. 79/622.

Stosunki prawne.

Komisje kwalifikacyjne: W myśl art. 20 Pragmatyki służbowej R. M. ma określić skład i zakres działania K. K. tym artykułem powołanych do życia, jak również ustalić sposób prowadzenia tabel kwalifikacyjnych.

W wykonaniu tego postanowienia R. M. powołuje do życia K. K. Wydają one opinię o kwalifikacjach urzędników od XII do VI stopnia służbowego włącznie, praktykantów i osób ubiegających się o stanowiska urzędnicze. Wyżsi urzędnicy zatem, od V stopnia w górę, nie są kwalifikowani przez K. K.

Tworzy się K. K.: 1) przy władzach naczelnych (ministerstwach); dla urzędników należących do ich personelu; 2) przy władzach II inst. bezpośrednich podlegających władzy naczelnej, dla urzędników pełniących służbę przy tych władzach i w urzędach im podległych (I inst.)

Jeżeli przy pewnej władzy II inst. nie da się utworzyć K. K. Minister poruczy innej K. K. kwalifikowanie urzędników tej władzy. W razie potrzeby można utworzyć przy jednej władzy kilka K. K.

K. K. składa się z 5 członków (zastępców), ustano-

wiemych na okres 2-letni przez Ministra; przy władzy II inst. na wniosek szefa jej.

Na członków K. K. winni być wyznaczeni urzędnicy starsi służbowo od tych, którzy mają być kwalifikowani.

Jeżeli chodzi o wydanie opinii o urzędniku fachowym (np. lekarzu, inżynierze pow.), wówczas, o ile dla urzędnika jego gałęzi służby nie utworzono osobnej K. K., wstępuje do K. w miejsce najmłodszego służbowo członka, urzędnik tego samego fachu, jako członek nadzwyczajny. Do obrad K. należy z reguły powoływać z głosem doradczym referenta personalnego, a ewent. także urzędnika, któremu poruczono regularne przeprowadzanie inspekcji urzędowych, o ile oni już nie należą do K. K. Nadto, wedle uznania K., mogą być powoływani przez nią inni urzędnicy celem udzielania informacji.

W K. K. przewodniczy najstarszy służbowo członek. Uchwały zapadają bezwzględną większością głosów.

K. K. opiniuje na podstawie opisanie kwalifikacyjne, które sporządza bezpośredni przełożony urzędnika, jak również na podstawie skądinąd zaczerpniętych informacji. Urzędnicy, powołani do współdziałania przy kwalifikowaniu, mają przestrzegać ściśle sumiennosci i bezstronności, oraz zachować tajemnicę odnośnie do przebiegu obrad i co do źródeł, na których oparto ocenę.

Przy Rozporządzeniu jest załączony wzór opisanie kwalifikacyjnego i tabeli kwalifikacyjnej. Zawierają one następujące rubryki: 1. Zawodowe wykształcenie (znajomość przepisów potrzebnych do sprawowania urzędu). 2. Zdolność, pojętność i bystrość. Inicjatywa. 3. Pilność, sumiennosc i dokładność. Możliwość polegania na urzędniku w wykonywaniu służby. 4. Uzdolnienie do obcowania ze stronami i d. osłużby zewnętrznej. 5. Znajomość języków. 6. Wynik użycia w służbie. 7. Zachowanie się. 8. Uzdolnienie do kierownictwa. 9. Ważniejsze sprawy, które urzędnik prowadził w ubiegłych 2-ach latach. Inne okoliczności, mające znaczenie dla kwalifikacji. 10. Uzdolnienie do służby w Ministerstwach i władzach centralnych. Nadto, w tabeli kwal. jeszcze jedna rubryka: 11. Ogólna ocena.

Opisanie przełożony przesyła K. K. poufnie w drodze służbowej. K. po wpisaniu swojej opinii do tabeli, przyczem wszystkie rubryki winny być wypełnione, odsyła ją w tej samej drodze władzy służbowej urzędnika, która przechowuje ją przy wykazie jego stanu służby.

Ogólna ocena ma opiewać: znakomicie bardzo dobrze — dobrze — dostatecznie — nieodpowiednio. O ogólnej ocenie należy urzędnika zawiadomić. Jeżeli opiewa ona:

nieodpowiednio, urzędnik może w ciągu dwóch tygodni po zawiadomieniu go o niej prosić władzę służbową o ponowne kwalifikowanie go przez tę samą K. K. Urzędnik ma prawo żądać okazania mu jego tabeli kwalif. (art. 20 Pragm. służb.)

Ocenianie ma być dokonywane z początkiem każdego drugiego roku za ubiegły 2-letni okres kalendarzowy. Pierwsze skwalifikowanie winno być dokonane najpóźniej do 30. 9. 23.

Przygotowanie zawodowe urzędników I kat. M. Spraw Zagranicznych. Art. 11 Pragm. służb, upoważnia R. M. do ustalenia w drodze rozporządzeń specjalnych wymagań od kandydatów na poszczególne stanowiska. w tej liczbie wprowadzenia egzaminów praktycznych.

Na podstawie tego upoważnienia. R. M. w r. 1923 wprowadziła egzamina praktyczne dla kandydatów na urzędników I kat. w M. S. Z. (2) i na urzędników rachunkowych i kasyerów (3).

Kandydaci na stanowiska służbowe I kat. w M. S. Z. (tj. stanowiska wymagające wyższego wykształcenia) winni złożyć przed dopuszczeniem do służby przygotowawczej egzamin wstępny, po odbyciu zaś tej służby egzamin dyplomatyczno-konsularny.

Egzamin wstępny jest pisemny i ustny. Egz. pisemny, który poprzedza ustny, obejmuje wolne wypracowania w języku polskim i francuskim i tłumaczenie wskazanego tekstu polskiego na francuski. Egz. ustny odbywa się w formie colloquium na temat współczesnych zagadnień politycznych, ekonomicznych, społecznych lub naukowych, ewent. w formie 10-minutowego wykładu na jakikolwiek zadany temat. Wynik jest określony jako zadowolający lub niezadowolający.

Kandydat, który złożył egzamin wstępny z wynikiem zadowolającym, zostaje dopuszczony do służby przygotowawczej. Kandydat odbywa ją kolejno we wszystkich departamentach M. S. Z., zaznajamiając się ze wszystkimi jego agendami. Trwa ona rok przy uposażeniu według X st. sł. O jej wyniku wydaje opinię K. K. na podstawie sprawozdań Naczelników Wydziałów. W razie ujemnego jej wyniku, można orzec przedłużenie jej, jednak najwyżej na przeciąg jeszcze jednego roku. Jeżeli ocena ponownie wypadnie ujemnie, kandydata należy zwolnić ze służby.

Po ukończeniu służby przygotowawczej z wynikiem zadowolającym, praktykant winien się poddać egzaminowi dyplomatyczno-konsularnemu. Celem przygotowania się ostatecznego do tego egzaminu, otrzymuje prakty-

kant po ukończeniu służby przygotowawczej 6-tygodniowy płatny urlop.

Egzamin jest ustny. W zakres jego wchodzi następujące przedmioty: 1. język angielski lub niemiecki; 2. historia dyplomatyczna i polityczna od r. 1715; 3. nauki ekonomiczne i społeczne; 4. geografia polityczna i gospodarcza; 5. prawo konstytucyjne porównawcze; 6. prawo międzynarodowe publiczne i 7. prywatne; 8. teoria i praktyka konsularna. Szczegółowe wymogi określi Minister. Egzamin z historii lub e prawa międzynarodowego publicznego kandydat składa w języku francuskim. Kandydat może być przez przewodniczącego komisji egzaminacyjnej zwolniony od egzaminu z przedmiotów, wymienionych pod 3—5. jeżeli wykaże, że one wchodziły w zakres jego studjów uniwersyteckich i że złożył z nich odpowiedni egzamin.

Wynik egzaminu ocenia się, jako: dobry, dobry z odznaczeniem, niedostateczny. W razie wyniku niedostatecznego, komisja oznacza termin powtórnego egzaminu. Nie może przenosić roku, a egzamin może być powtórzony tylko w całości. W razie ponownego ujemnego wyniku, egzaminu powtarzać nie wolno.

Członków komisji dla obu egzaminów mianuje Minister Spr. Zagr., a to przewodniczącego z pośród dyrektorów departamentów M. S. Z. a egzaminatorów z pośród urzędników M. S. Z. i M. Przem. i Handlu, a ew. innych Ministerstw za zgodą właściwego Ministra, lub z grona profesorów wyższych uczelni za zgodą właściwego Senatu. Na dowód złożenia egzaminu dypl. konsul, kandydat otrzymuje świadectwo. Wynik egzaminu zostaje wpisany do wykazu stanu służby. M. S. Z. wyda bliższe instrukcje dla komisji egzaminacyjnych.

Wszyscy obecnie czynni urzędnicy M. S. Z. do V st. sł. włącznie, którzy pełnią służbę na stanowiskach I. kat., a nie posiadają studjów wyższych, winni do 1. 3. 24. r. poddać się egzaminowi dyplom.-kons. O ile nie złożą do tego terminu egzaminu, zostaną ze służby zwolnieni (art. 116 Pragm. służb, i art. 6 Ust. 28. 7. 22. DU. 67/606). Dyspenza może być udzielona na mocy uchwały R. M. powziętej na wniosek M. S. Z. (art. 11 Pr. sł.)

Przygotowanie zawodowe urzędników rachunkowych i kasowych. Wymagana praktyka i egzamin praktyczny.

Do służby przygotowawczej mogą być dopuszczani w zasadzie tylko ci kandydaci, którzy mają pełne wykształcenie średnic. Trwa ona zasadniczo 1 rok i odbywa się ja kolejno we wszystkich działach rachunkowości i kasowości.

Ocenia praktykę komisja kwalifikacyjna. W razie ujemnego jej wyniku można zwolnić kandydata ze służby, lub przedłużyć służbę przygotowawczą jeszcze na 1 rok. W razie ponawnej ujemnej oceny następuje zwolnienie ze służby.

Egzamin praktyczny winien być złożony w ciągu 2 lat od wstąpienia do służby, a to pod rygorem zwolnienia ze służby.

Przedmiotami egzaminu są: 1. ogólne zasady ekonomii społecznej i skarbowości, 2. ogólne zasady rachunkowości i kasowości państwowej, 3. obowiązujące przepisy rachunkowe i kasowe i o kontroli państwowej, 4. wiadomości ogólne o ustroju administracyjnym, 5. prawo budżetowe i ustawa skarbową), 6. zasady obrotu uskutecznianego przez kasy i urzędy państwowe za pośrednictwem P. K. O. i P. K. K. P,

Egzamin jest ustny.

Komisje egzaminacyjne Istnieją przy Ministerstwie Skarbu dla urzędników ministerstwa i przy Izbach Skarbowych. Składają się z przewodniczącego i 2 członków. Mianuje ich Minister Skarbu z grona urzędników Ministerstwa i Izb Skarbowych.

Od egzaminu są zwolnieni: b. stali urzędnicy w służbie rachunkowo-kasowej państw zaborczych, jak również ci, którzy pełnią od lat 3-ich (od 15. 12. 20) nieprzerwanie służbę państwową rachunkowo-kasową i posiadają dobre kwalifikacje. Wszyscy inni mają go złożyć najdalej do 15. 12. 25.

Rozporządzeniu nie podlegają kandydaci w służbie kolejowej, pocztowo-telegraficznej i wojskowej.

Służba wojskowa. Funkcjonariusze państwowi winni w zasadzie na równi z innymi obywatelami pełnić służbę wojskową. Od tej zasady może M. W. czynić indywidualne wyjątki, zwalniając, według swobodnego uznania, czasowo, na wniosek właściwego Ministra, tych urzędników, którzy ze względów publicznych są niezbędnie potrzebni w służbie cywilnej (art 2 ust. 11. 7. 19. DU, 59/357 i Rozp. R. M. 20. 10. 19. DU. 87/474).

Nowe Rozporządzenie R. M. (4), utrzymując nadal te indywidualne zwolnienia, udzielane od wypadku do wypadku, postanawia, że pewna ilość urzędników, ze względu na ważność zajmowanych przez nich stanowisk służbowych, będzie z góry generalnie zwolniona od służby wojskowej. Mianowicie M. W. w porozumieniu z właściwymi Ministrami ustali wykaz stanowisk według kategorii - służby, dających prawo do czasowego zwolnienia funkcjonariuszów, zajmujących je, od czynnej służby wojskowej, na skutek mobilizacji lub częściowego uzupełnienia armji do stanu wojennego.

Odpowiedzialność za przestępstwa z chęci zysku. Ustawa z 18. 3. 21. DU. 30/177 e zwalczaniu przestępstw z chęci zysku, popełnionych przez urzędników, została z dniem 3. 7. 23. uchylona (5). Postanowienia ustaw karnych zmienione lub ograniczone w swem działaniu przez tę ustawę, odzyskały moc prawną.

Uposażenie.

Uposażenie byłego Prezydenta Rzeczypospolitej (6). Ustępujący Prezydent otrzymuje honorowe dożywotnie uposażenie w wysokości pełnego uposażenia przywiązanego do I stopnia służbowego, płatnego od 1-go) miesiąca, następującego po ustąpieniu. Wdowa i sieroty po Prezydencie pobierają zaopatrzenie wdowie i sierocie, obliczone w stosunku do honorowego uposażenia wedle zasad ustawy emerytalnej (28. 7. 21. DU. 70/466). Wszystkie postanowienia tej ustawy, z wyjątkiem ograniczenia czasu przebywania za granicami Państwa, mają zastosowanie do b. Prezydenta, jakoteż do pozostałych po nim wdowy i sierot.

Prezydent, który po złożeniu swej godności, wstępuje do służby państwowej, pobiera, wedle swego wyboru, przez czas tej służby bądź honorowe uposażenie, bądź uposażenie przywiązane do nowego stanowiska służbowego. O ile potem z tego stanowiska ustąpi, służy mu prawo od dnia 1-go miesiąca, następującego po ustąpieniu, do dalszego poboru honorowego uposażenia. Nie traci go w razie wyboru do Sejmu lub Senatu. Zastrzeżone tą ustawą prawa przysługują w całości b. Naczelnikowi Państwa.

Ustawa o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska (8).

Ośmioma ustawami z jednej daty, z 13. 7. 1920 DU. 65/429—436. unormowane zostało uposażenie cywilnych funkcjonarjuszów państwowych wszelkich kategorii (p. „Ruch” z r. 1921 z. 2); Uposażenie osób wojskowych reguluje ustawa tymczasowa z 29. 10. 20. DU. 106/699.

W krótkim czasie ustawy te stały się przedmiotem ostrej i coraz ostrzejszej krytyki z powodu wielce spomplikowanego i w stosunku do różnych kategorii pracowników niejednolitego sposobu obliczania uposażenia, jak również z powodu niedostatecznego uwzględniania interesu tych pracowników wobec wzrastającej wciąż deprecjacji pieniądza papierowego i drożyzny.

Późniejszymi nowelami i rozporządzeniami usiłowano przystosować uposażenie do zmieniających się wciąż na niekorzyść stosunków. Postanawiano więc kolejno, że nie tylko sama płaca zasadnicza, ale także dodatek funkcyjny za kiero-

wnictwo, dodatek za wysługę lat i dodatek za studja wyższe będą zmienne, będą wzrastały przez doliczanie i do nich dodatku drożyznianego. Zmniejszono dalej stopniowo ilość klas miejscowości, decydujących o wysokości dodatku drożyznianego, a wreszcie, ulegając powszechnemu żądaniu urzędników, powołujących się na fakt, że drożyzna podnosił się wszędzie do jednakowego niemal poziomu, z dniem 1. 4. 23. wprowadzono jedną jedyną klasę miejscowości (7). Począwszy od 1 półrocza 1922 r. Rząd, wbrew ustawom, przestał podnosić płace urzędnicze przez zwiększanie mnożnika dodatku drożyznianego, ale kazał podwyższać pobory o pewien dowolnie obliczony i wyznaczony procent.

Już zatem po półtorarocznem swem istnieniu ustawy 1920 r. zaczęły w istotnych swoich postanowieniach faktycznie nie obowiązywać; struktura ich wewnętrzna szybko się psuła i coraz bardziej komplikowała, w tej tak ważnej dziedzinie ujawniał się chaos i niejasność. A nowym, w wielu razach uzasadnionym, postulatom urzędników na podstawie istniejących ustaw, trudno było zadośćuczynić.

Z tych racji Ustawa październikowa 1923 r. (8) znosi wszystkie ustawy uposażeniowe z r. 1920 i na ich miejsce wprowadza nowe przepisy. Zamiast dotychczasowych 9 odrębnych ustaw, istnieją teraz tylko dwie: ogólna i specjalna, regulująca uposażenie sędziów i prokuratorów. Choć i postanowienia, dotyczące sędziów, mogły być pomieszczone jako osobny dział, w ustawie ogólnej, bo zasady, na których one się opierają, nie odbiegają od zasad ustawy ogólnej. Jeśli tak nie uczyniono, to jedynie dlatego, aby wyraźnie zaznaczyć odrębność stanowiska sędziów wśród ogółu pracowników państwowych.

Ustawa ogólna 1923 r. dzieli się na 3 części:

I-a część zawiera postanowienia ogólne, dotyczące wszystkich wyżej wymienionych kategorii osób (art. 1—17).

II-a część zawiera postanowienia szczegółowe, dotyczące poszczególnych kategorii i dzieli się na 7 działów A—G (art. 18—97).

A) Urzędnicy i niżsi funkcjonariusze (art. 18—19).

B) Funkc. policji państwowej (art. 20—21).

C) Straż celna (art. 22).

D) Pracownicy kolei państwowych (art. 23).

E) Pracownicy poczt i telegrafów i telefonów (art. 24).

F) Nauczyciele szkół państwowych (art. 25—65).

Ten dział dzieli się znowu na 7 rozdziałów, według kategorii szkół.

G) Wojskowi (art. 65—97).

Ten dział dzieli się na 8 rozdziałów według kategorii wojskowych.

III-a część zawiera postanowienia przejściowe (art. 98—118) i końcowe (art. 119—120).

Postanowienia ustawy weszły w życie 1. 10. 23. Obowiązują na całym obszarze Rzpltej.

Podział uposażonych na grupy i szczeble.

Ustanowiono 16 grup uposażenia (I—XVI), w każdej zaś grupie jeden do siedmiu (a—g) szczebli (art. 2). Pojęcie grupy pokrywa się z pojęciem stopnia służbowego (rangi). Uposażony (używamy tego wyrazu w tych wszystkich wypadkach, gdy mówimy o postanowieniach ustawy, dotyczących wszystkich kategorii osób, podlegających jej) zostaje zaliczony do danej grupy lub też przesunięty do wyższej na podstawie nominacji lub awansu.

Pojęcie szczebla odpowiada mniej więcej pojęciu wyśługi lat. Uposażony przechodzi w obrębie tej samej grupy ze szczebla niższego na wyższy automatycznie co 3 lata w stałych terminach półrocznych, 1 stycznia albo 1 lipca, zależnie (od tego, kiedy otrzymał ostatnią nominację lub awans i czasu od dnia tego mianowania (awansu) do najbliższego terminu posunięć nie uwzględnia się (art. 6 ust. 1—2). Jeżeli więc np. został zaawansowany do grupy Va szczebla „a” 15. 2. 24., to posunie się na szczebel „b” tejże grupy dopiero 1. 7. 27. r.: czasu od 15. 2.—30. 6. nie liczy mu się.

I grupa ma 1 szczebel: 11 3: III 4: IV 5: V IX o: X XVI 7.

Do czasokresu posunięć ze szczebla na szczebel nie zalicza się: a) czasu pełnienia obowiązkowej służby wojskowej w szeregach; b) czasu urlopu bezpłatnego; c) czasu zawieszenia w służbie lub aresztu śledczego, o ile nie zapadł wyrok (orzeczenie) uwalniający, lub o ile nie nałożono jedynie kary porządkowej; d) okresu kary dyscyplinarnej: odliczenia lat służby; e) okresu spędzonego w stanie nieczynnym z powodu czasowej niezdolności do służby, z wyjątkiem wypadku, kiedy niezdolność powstała z przyczyn służbowych (art. 6 ust. 3).

Przy pierwszym mianowaniu uposażony otrzymuje uposażenie I-go szczebla, o ile ustawa inaczej nie stanowi. Przy dalszych mianowaniach (awansach) otrzymuje w wyższej grupie uposażenie tego szczebla, który pod względem ilości punktów jest bezpośrednio wyższy od szczebla, dotychczas zajmowanego w grupie niższej. Jeżeliby jednak następny szczebel w dotychczas zajmowanej niższej

grupie był wyższy ze względu na liczbę punktów, aniżeli szczebel, osiągnięty w nowej wyższej grupie, to czas spędzony w ostatnio zajmowanym w nowym szczeblu grupy niższej wlicza się do posunięcia następnego w grupie wyższej (art. 7).

Obliczanie uposażenia miesięcznego.

Dla każdego szczebla w każdej grupie jest wyznaczona w tabeli, załączonej do art. 3, pewna stała, niezmienna ilość punktów. Stopniowo wzrasta ona od grup niższych do wyższych, a w obrębie tej samej grupy od szczebla najniższego „a” do wyższych: „b”, „c” „g”. W grupie I jest ich 2600, w szczeblu „g” grupy XVI 190. Kwotę uposażenia miesięcznego otrzymuje się przez pomnożenie cyfry, zwanej „mnożną”, przez cyfrę punktów, wyznaczonych dla tej grupy i szczebla, którą dany uposażony zajmuje.

Mnożna jednakowa dla wszystkich grup jest cyfrą zmienną, odpowiadającą kosztom utrzymania w danym okresie miesięcznym. Zadaniem jej jest dostosowywać uposażenie do każdorazowego poziomu cen w kraju.

Pierwszą mnożną ustaliła sama ustawa na dzień 1, 10. 1923 r. w kwocie 11 600 mkp. Miała ona odpowiadać kosztom utrzymania w 1-ej połowie września 1923 r.

Następne mnożne określa w markach lub złotych polskich R. M. na wniosek M. S. W. powzięty w porozumieniu z M. Skarbu, najpóźniej 20-go każdego miesiąca na miesiąc następny, uwzględniając zmianę, jaka zaszła w wysokości kosztów utrzymania w okresie od 15-go ubiegłego miesiąca do 15-go bieżącego miesiąca. Jeżeli jednak koszt utrzymania w 2-ej połowie tego miesiąca wzrosną o przeszło 15 proc., to R. M. uchwałą, w ten sam sposób powziętą, zarządzi dopłatę 16-go dodatkowych poborów w tej kwocie, o którą należy zwiększyć uposażenie danego miesiąca ze względu na wzrost kosztów utrzymania w 2-ej połowie ubiegłego miesiąca (art. 3 i 5). A zatem, podstawą obliczenia uposażenia przypadającego na 1 kwietnia jest mnożna wyznaczona przez R. M. najdalej 20 marca z uwzględnieniem wysokości kosztów utrzymania w okresie między 15 lutego do 15 marca. O ile jednak w okresie od 16 do 31 marca koszt te wzrosły znowu o przeszło 15 proc., to 16 kwietnia uposażeni otrzymają dopłatę do poborów kwietniowych z uwzględnieniem tego wzrostu drożyny w drugiej połowie marca. Uposażenie (otrzymywane ewent. w 2 ratach) jest tedy stale dostosowywane do poziomu cen, jakiego one dosięgły przed dwoma tygodniami. O ten 2-tygodniowy okres wzrost uposażenia pozostawać będzie w tyle poza wzrostem drożyny. Odczuwają to uposażeni w okresach gwałtownych skoków drożyny.

R. M. wyznaczyła dopłatę za październik 23 r. wedle mnożnej 2.100; mnożną za listopad — 25.520; dopłatę za listopad wedle mnożnej 17.100 (9); mnożną na grudzień — 64.380 (10); dopłatę za grudzień wedle mnożnej 34 765 (11); mnożną na styczeń — 165,109 (12).

Dodatki.

Iloczyn otrzymany wskutek pomnożenia mnożnej przez; tabelaryczną ilość punktów nie daje jeszcze pełnego uposażenia miesięcznego. Dochodzi szereg dodatków, z których jeden (regulacyjny) przysługuje wszystkim uposażonym, inne zaś — tylko niektórym ich kategoriom, ze względu na stosunki rodzinne, na miejsce lub charakter służby, albo też ze względu na kwalifikacje zawodowe. Postanowienia o tych dodatkach mieszczą się tak w części ogólnej Ustawy, jak i w części szczegółowej, w artykułach dotyczących pewnych kategorii uposażonych.

Dodatek regulacyjny oblicza się w ten sposób; że do tabelarycznej ilości punktów dodaje się jedną i tę samą dla wszystkich grup i szerebli cyfrę: 70 punktów. Dodatek ten będzie stopniowo redukowany aż do zupełnego wygaśnięcia po 10 punktów co pół roku (każdego 1. 1. i.l. 7.), począwszy od terminu, który ustali R. M. na wniosek M. Skarbu „w zależności od wyników akcji sanacji Skarbu” (art. 3 ust. 3).

Dodatek ekonomiczny (rodzinny) przysługuje uposażonym utrzymującym rodzinę i wynosi na każdego członka rodziny — max. jednak na 5 członków — po 45 mnożnych miesięcznie. Równocześnie z redukcją dod. regulacyjnego i on będzie stopniowo w tych samych terminach redukowany o 1 mnożną, aż do wysokości 38 mnożnych, która to cyfra na stałe i potem zostanie (art. 4 ust. 1—2). Art. 4 ust. 3—6 określa, za których członków rodziny uposażony pobiera dod. ekonomiczny, a w szczególności, jak długo pobiera go na dzieci.

Po upływie zatem $3\frac{1}{2}$ lat od chwili, kiedy R. M. uzna, że sanacja Skarbu jest na drodze do faktycznego urzeczywistnienia, uposażeni utracą dod. regulacyjny a zatrzymają zredukowany dod. ekonomiczny,

Dodatki: stołeczny i kresowy, procentowo obliczony, mogą otrzymywać uposażeni, pełniący służbę w Warszawie i na kresach, o ile R. M. przyzna im je (art. 4 ust. 7).

Dodatki specjalne może R. M. przyznawać pewnym uposażonym, o ile to jest uzasadnione szczególnymi właściwościami służby (art. 10 ust. 4).

Za spełnianie czynności nie związanych ściśle z powie-

rzanym urzędem, uposażony może otrzymać dodatkowe wynagrodzenie, którego wysokość ustala właściwy Minister w porozumieniu z M. Skarbu (art. 9).

Należności uboczne.

Prócz uposażenia, uposażony ma ponadto prawo:

1. do należności za delegacje, podróże służbowe i przeniesienia według norm ustalonych przez R. M.

2. pomocy lekarskiej dla niego i jego rodziny w granicach również określonych przez R. M.

3. umundurowania w wypadkach i w granicach określonych w części szczegółowej ustawy dla niektórych kategorii uposażonych.

4. zwrotu opłaty szkolnej w szkołach średnich, jeżeli dzieci nie mogły być umieszczone w równorzędnych zakładach państwowych. Prawo do zwrotu przysługuje uposażonym tylko w okresie obowiązywania dodatku regulacyjnego. Wysokość kwoty, podlegającej zwrotowi, nie może przekraczać przeciętnego kosztu nauczania ucznia w szkole średniej państwowej.

5. R. M. może przyznawać uposażonym ulgi w przejazdach państwowymi środkami komunikacyjnymi (art. 10).

6. jeżeli uposażony otrzymuje od Skarbu mieszkanie w naturze, to potrąca mu się z uposażenia wartość tego mieszkania według norm ustalonych przez R. M. W pewnych wypadkach, określonych przez R. M., uposażony może być zwolniony całkowicie lub częściowo od zwrotu tej równowartości (art. 8).

Dodatki w gotówce będą wyrażone w pewnej ilości punktów i obliczane, jako iloczyn mnożnej przez te punkty, jako mnożnik (art. 10).

Pozostałe artykuły części I-ej zawierają postanowienia dotyczące:

powstawania i zgaśnięcia prawa do otrzymania uposażenia (art. 11); terminu wypłaty uposażenia (art. 12); prawa uposażonego do pobierania uposażenia w czasie pełnienia obowiązkowej służby wojskowej w szeregach, w czasie odbywania periodycznych ćwiczeń i w razie powołania wskutek mobilizacja lub częściowego uzupełnienia armji do stopy wojennej (art. 13), jako też w razie dostania się do niewoli lub zaginięcia na terenie działań wojennych (art. 14);

zaliczek bezprocentowych na uposażenie; mogą być przyznawane według norm określonych przez Prezesa R. M. w porozumieniu z M. Skarbu (art. 15);

pośmiertnego (art. 16—17).

Postanowienia, dotyczące powyższych przedmiotów, nie odbiegają od przepisów dotychczas co do nich obowiązujących.

Postanowienia przejściowe. Przy pierwszym zaliczeniu uposażonego do poszczególnych grup i szczebli rozstrzygać będzie:

co do grupy — ostatnio posiadany stopień służbowy (wojskow) lub stopień płacy;

co do szczebla — zaliczony normalnie do 1. 10. 1923 (dzień wejścia w życie Ustawy) do wysługi lat: a) czas służby państwowej lub samorządowej w państwach obcych; b) czas pracy zawodowej, e) czas służby państwowej polskiej. Przytem jednak czas służby państwowej polskiej w ostatnio posiadanym stopniu zalicza się w całości (z zastrzeżeniem, o którym — zaraz niżej!). Natomiast czas poprzedni — w stosunku 6 miesięcy za każde pełne 3 lecie. Okresu czasu poniżej 3 lat nie uwzględnia się (art. 98).

Termin posunięcia do następnego szczebla ustala się w ten sposób, że jako termin, od którego zaczyna się liczyć 3-lecie, przyjmuje się dla mianowanych (awansowanych) w I półroczu (1. 1. — 30. 6.) — datę 1. 1.; dla mianowanych (awansowanych) w II półroczu (1. 7.—31. 12.) — datę 1. 7. (art. 99).

Urzednicy i oficerowie, mający studje akademickie, zakończone przepisaniem egzaminami, otrzymują przy pierwszym zaliczeniu uposażenie o jeden szczebel wyższe, od tego, jakiego im przysługiwało, na podstawie ogólnych przepisów (art. 100 ust. 3).

Jeżeliby się okazało, że poszczególni uposażeni mieliby otrzymać na podstawie przepisów o pierwszym zaliczeniu, uposażenie niższe od pobieranego dotychczas, otrzymują dodatek wyrównawczy do wysokości uposażenia ostatnio pobieranego. Dodatek ten przysługiwać im będzie tak długo, dopóki dzięki podwyższaniu się uposażenia wskutek awansu lub posunięcia się do następnego szczebla nie osiągną wysokości uposażenia pobieranego ostatnio (art. 118).

Z postanowień szczegółowych podamy w tym dziale te, które dotyczą: urzędników, inższych funkcjonariuszy i sędziów. Ważniejsze zaś z postanowień, dotyczących innych kategorii uposażonych, podamy w odpowiednich działach tego „Przeglądu”.

Urzednicy.

12 dotychczasowych stopni służbowych odpowiada ściśle pierwszym 12 grupom (I—XII). Każdy urzednik otrzymuje

uposażenie tej grupy, która cyfrowo odpowiada posiadanemu przez niego stopniowi służbowemu (art. 18 i 100).

Funkcjonariusze niżsi.

Zaliczeni zostali do 7-u najniższych grup (X—XVI). Funkcjonariusze 1 stopnia płacy otrzymują uposażenie XVIa; 2 — XVIb; 3 — XVa; 4 — XVb; 5 — XIVb; 6 — XIII; 7 — XII; 8 — XI; 9 — X.

Rozp. R. M. przeprowadzi do dnia 1. 4. 24. rewizję dotychczasowego zaszeregowania urzędników i niższych funkcjonariuszy. Ostateczne zaszeregowanie wszystkich uposażonych nastąpi w drodze ustawy najpóźniej przed nadejściem (?) terminu, od którego zacznie się redukcja dodatku drożyznianego (art. 19 ust. 2).

Sędziowie (13).

Tak, jak dotychczas, zasadnicza różnica stanowiska Sędziów w sądownictwie powszechnym i administracyjnym, prokuratorów i kandydatów na stanowiska sędziowskie, w porównaniu z innymi funkcjonariuszami państwowymi polega na tem, że do nich niema zastosowania system hierarchiczny urzędniczy. Natomiast, jak dotychczas, są podzieleni na 4 grupy, w zależności od tego, przy jakich sądach służą (sądy powiatowe lub pokoju, okręgowe, apelacyjne, Sąd Najwyższy i Najw. Trybunał Adm.). Nowe grupy A, B, C, D, odpowiadają dawnym I—IV z nieznacznymi tylko wewnątrz przesunięciami. Dla grupy A, najniższej, ustanwiono 7 szczebli; B — 6; C — 6 i D — 4. Wymienionym w ustawie sędziom i prokuratorom, sprawującym czynności kierownicze, dodaje się do tabelarycznej jeszcze pewne ilości punktów.

Poza tem i do sędziów stosują się przeważnie, z nieistotnymi zmianami, postanowienia ustawy ogólnej.

IV. Policja państwowa.

Koszta utrzymania: 1) Rozp. M. S. W. 5. 3. 23 DU. 31/194.

Uposażenie: 2) Ustawa 9. 10. 23 DU. 116/924, art. 20-21.

Koszta utrzymania. W myśl art. 3 Ustawy 24. 7. 1919 DU. 61/363 koszta utrzymania P. P. ponosi bezpośrednio Skarb, z tem jednak, że komunalne związki powiatowe oraz miasta wydzielone zwracają Skarbowi $\frac{1}{4}$ wszelkich kosztów. Sposób pobierania należności przypadającej od samorządu, określa M. S. W. w porozumieniu z M. Skarbu. W wykonaniu tego postanowienia wydane rozporządzenie przepisuje: M. S. W. ustala corocznie sumy kosztów utrzymania P. P. w poszczególnych województwach, zwiększa je o proporcjonalny udział ich w kosztach utrzymania Komendy Głównej i podaje

je do wiadomości wojewodom i Tyrncz. Wydziałowi Samorządowemu we Lwowie. $\frac{1}{4}$ część rozkładają wojewodowie, a na obszarze województw: lwowskiego, tarnopolskiego i stanisławowskiego — T. Wydział Samorządowy na powiaty ziemskie i miejskie, ew. miasta o własnym statucie: w $\frac{1}{2}$ w stosunku do bezpośrednich podatków państwowych, które wymierzone zostały na terenie odnośnych związków komunalnych w ostatnim roku podatkowym, w $\frac{1}{2}$ zaś w stosunku do zaludnienia. Powiatowe związki komunalne wstawiają obowiązkowo sumy te do swych budżetów. Przytem mogą je pokryć z wpływów ogólnego budżetu komunalnego, albo też rozłożyć na gminy miejskie i wiejskie, należące do danego związku powiatowego, na zasadzie tych samych współczynników. Gdyby na podstawie zamknięć rachunkowych okazało się, że rzeczywiste koszty utrzymania przekroczyły sumę pierwotnie preliminowaną i rozłożoną, dokonany będzie rozkład nadwyżki tym samym trybem.

Rozp. M. S. W. 20. 10. 19 DU. 5/28 z r. 1920 straciło moc obowiązującą.

Uposażenie (2).

Wyżsi funkcjonariusze P. P. zaliczeni są do grup: od IV (komendant główny) do IX (aspirant). Niżsi zaś: od X (starszy przodownik) do XIII (posterunkowy). Pozatem, wyżsi funkcjonariusze służby zewnętrznej otrzymują jednorazowo przy nominacji kwotę na umundurowanie w wysokości 1000 mnożnych, po 2-ach zaś latach corocznie dodatek na uzupełnienie umundurowania w wysokości 500 mnożnych.

Niżsi funkcjonariusze służby zewnętrznej umundurowanej otrzymują całkowite umundurowanie na koszt Skarbu. Funkcjonariusze niżsi służby śledczej otrzymują dodatek śledczy w wysokości 60 mnożnych miesięcznie.

V. Porządek i bezpieczeństwo.

Stan wyjątkowy w Warszawie zniesiony z dniem 9. 1. 23- 1) Rozp. R. M. 4. 1. 23 DU. 2/7.

Sądy doraźne w woj. śląskiem (obszar górnośl.) uchylone z dniem 16. 1. 23; 2) Rozp. R. M. 4. 1. 23 DU. 4/21; w woj. poznańskiem i pomorskiem uchylone z dn. 23. 1. 23; 3) Rozp. R. M. 22. 1. 23 DU. 7/45; na obszarze b. zaboru rosyjskiego: 4) Rozp. R. M. 22. 1. 23 DU. 7/44; 5) Rozp. R. M. 14. 6. 23. DU. 62/460; 6) Rozp. R. M. 17. 12. 23 DU. 133/1098.

Widowiska: 7) Rozp. M. S. W. 6. 4. 23 DU. 49/343-

Sądy doraźne. B. zabor rosyjski.

W styczniu 1923 P. M. zniosła (3) ostatnie swoje rozporządzenie w tej sprawie z 19. 12. 23. DU. 114/1031, utrzymała

jednak nadal sądy doraźne do 1. 7. 23. z tą jednak różnicą w porównaniu ze stanem poprzednim, że obecnie wyłączono 22 powiaty z pod działalności tych sądów i zredukowano ilość przestępstw, które im będą podlegały. Mianowicie, podlegają im przestępstwa, składające się na pojęcia bandytyzmu i zabójstwa funkcjonariusza publicznego podczas wykonywania i z powodu wykonywania przez nich obowiązków służbowych. Nadto w 3-ch województwach wschodnich, w Ziemi Wileńskiej i części woj. białostockiego — przestępstwa uszkodzenia wymienionych w rozporządzeniu środków komunikacyjnych. W tym zakresie następnymi rozporządzeniami (5—6) utrzymano sądy doraźne zrazu do 31. 12. 23, a potem do 30. 6. 24.

Widowiska (7).

Dzieci i młodzież do lat 17 mają wstęp do kinematografów jedynie na wyświetlania takich obrazów, które zostały wyraźnie zakwalifikowane przez M. S. W., jako dostępne dla młodzieży. Przy wejściu ma być napis: „Dla dzieci i młodzieży dozwolone”. Natomiast wzbronione napisy: „Tylko dla dorosłych”, „Dla dzieci i młodzieży wzbronione” itp. Równocześnie zabrania się przy obrazach, niedozwolonych dla młodzieży, wystawiać reklamy obrazowe, przedstawiające rzeczy nieodpowiednie dla młodzieży. (Zmiana art. 12 Rozp. M. S. W. 12. 2. 19. Mon. P. 37).

VI. Szkolnictwo.

Władze szkolne: Utworzenie R. S. O. poznańskiej: 1) Rozp. M. O. 9. 1. 23 DU. 6/41

Szkoły akademickie: Przekazanie gmachu sejmowego Uniwersytetowi J. K. we Lwowie. 2) Ustawa 23. 4. 23 DU. 61/444. Uposażenie profesorów i pomocniczych sił naukowych: 3) Ustawa 9. 10. 23 DU. 116/924 art. 25—30. 105. Państwowe stypendia i inne formy pomocy dla młodzieży akademickiej: 4) Ustawa 30. 10. 23 DU. 118/942.

Szkoły średnie. Kwalifikacje nauczycieli: 5) Rozp. M. O. 29. 1. 23. DU. 38/256; 6) Rozp. M. O. 14. 6. 23 DU. 66/515; 7) Rozp. M. O. 21. 6. 23 DU. 68/533; Kwalifikacje prefektów rzym. kat.: 8) Rozp. M. O. 15. 9. 23 DU. 100/792; Kwalifikacje nauczycieli rysunków; 9) Rozp. M. O. 20. 9. 23 DU. 103/806. Uposażenie nauczycieli 10) Ustawa 9. 10. 23 DU. 116/924 art. 31—39 i 106—107.

Szkoły powszechne. Zakładanie i utrzymanie. 11) Rozp. wykon. M. O. 30. 5. 23. DU. 73/574. do Ustawy 17. 2. 1922 DU. 18/143. Zajmowanie lokali szkolnych na cele powszechnego nauczania: 12) Ustawa 8. 8. 23. DU. 87/677; 13) Rozp. M. O. 23. 10. 23 DU. 115/919. Uposażenie nauczycieli. 14) Ustawa 9. 10. 23 DU. 116/924 art- 40—49, 108.

Szkoły akademickie.

Sejm przekazał Uniwersytetowi Jana Kazia

mierzą we Lwowie na stałe i wyłączne używanie budynki po Sejmie Krajowym galicyjskim z wyłączeniem budynku zajętego przez Polski Bank Krajowy i budynku przy

. Smolki L. 3, który przechodzi na stałe i wyłączne używanie ciała samorządowego województwa lwowskiego, a tymczasem, póki ono nie powstanie, będzie pozostawał w zarządzie Tymcz. Wydziału Samorządowego. Zarząd budynków przyznanych Uniwersytetowi, objęły władze uniwersyteckie 5 lipca 1923. Mają zaś one być opróżnione i oddane w całości do użytku Uniwersytetowi najpóźniej 21. 6. 1924.

Ustawa ta stanowi tytuł prawny do intabulacji prawa używania wszystkich wyżej wymienionych budynków. Uchyła się co do nich działanie ustawy o ochronie lokatorów. Bibliotekę b. Wydziału Krajowego przekazuje się Uniwersytetowi J. K. z wyłączeniem dzieł technicznych, które będą oddane przyszłym organom samorządu wojewódzkiego, a narażenie Tymcz; Wydziałowi Samorządowemu i dzieł z zakresu nauk prawnych, politycznych, społecznych, ekonomicznych, które oddaje się Bibliotece Sejmu i Senatu, o ile Uniwersytet J. K. już je posiada.

Uposażenie profesorów i pomocniczych sił naukowych.

Profesorowie zwyczajni otrzymują uposażenie grupy IV: nadzwyczajni — grupy V. Po upływie 3-ich lat, spędzonych \v ostatnim szczeblu odnośnej grupy, dodaje się jednym i drugim po 100 punktów (art. 25).

Ponadto otrzymują oni osobny dodatek naukowy w wysokości 350 punktów.

M. O. w porozumieniu z M. Skarbu może przyznać osobisty dodatek naukowy, wynoszący 70 p. miesięcznie, także adiunktom i starszym asystentom, którzy już wykazali się pewnym dorobkiem naukowym. R. M. może przyznać dodatek naukowy tym funkcjonariuszom państwowych Instytutów naukowo-badawczych: geologicznego, meteorologicznego, rolniczego w Puławach i rolniczego w Bydgoszczy, od których w myśl statutów tych zakładów, wymaga się kwalifikacji profesorów szkół akad. (art. 105 ust. 4).

Dod. naukowy ulegać będzie stopniowej redukcji równocześnie i równomiernie z dod. regulacyjnym. Przy pierwszym zaliczaniu obowiązują ogólne postanowienia przejściowe (art. 98-100), z tą jedynie różnicą, iż profesorom nie przyznaje się., ze względu na posiadane studia wyższe, uposażenia o 1 szczebel wyższego (a to z uwagi na przyznanie im dodatku naukowego) (art. 105).

W wyjątkowych wypadkach może M. O. w porozumieniu z M. Skarbu przyznać specjalistom, powołanym na katedry, dodatek osobisty do uposażenia (art. 26).

Rektorzy, dziekani, dyrektorzy studjów o własnych statutach w szkołach akad., kierownicy zakładów naukowych i seminariów otrzymują przez czas pełnienia swych obowiązków dodatek za kierownictwo 300—100 p. (art. 27).

Za wykłady zleczone, oraz za prowadzenie ćwiczeń i seminariów zleconych przez M. O. przyznaje się wynagrodzenie osobne: 80—100 p. (art. 29 ust. 1—2).

Normy wynagrodzenia zastępców profesorów, określi Rozporządzenie R. M. (art. 28 ust. 3).

Pomocnicze siły naukowe: adjunkci, kustosze, prosektorzy, konstruktorowie obserwatorowie otrzymują uposażenie VII grupy; asystenci starsi - VIIIb. grupy; asystenci młodsi (demonstratorzy, elewi), którzy ukończyli przepisany okres studjów - IXb. grupy. Normy wynagrodzenia innych asystentów młodszych określi M. O. w porozumieniu z M. Skarbu (art. 28 ust. 1—2). Wynagrodzenie lektorów za 1 godz. tygodniowo wynosi 80 p. miesięcznie (art. 29 ust. 3).

R. M. może stosować poszczególne postanowienia specjalne i przejściowe, dotyczące profesorów i pomocniczych sił naukowych, do funkcyjnarjuszów Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, Państwowego Instytutu Pedagogicznego i Instytutu Dentystycznego w Warszawie (art. 30) a także do profesorów zakładów naukowych teologicznych w Tarnowie, Przemysłu i Stanisławowie, o ile są habilitowani na uniwersytecie (art. 105 ust. 5).

Stypendja dla młodzieży.

Celem umożliwienia młodzieży studjów w państwowych szkołach akademickich tworzy się stypendja państwowe.

Wysokość ich ma być tak oznaczona, aby zapewniały stypendystom całkowite pokrycie kosztów utrzymania i kształcenia się. Liczbę ich i wysokość ustala M. O. Ulegają zwwyżce lub niższości w ciągu roku równolegle do wahań pobrań urzędniczych.

Warunki wymagane od kandydatów: wyjątkowa zdolność, pilność, nieskazitelny charakter obywatelski, niezamożność. Pierwszeństwo mają zamierzający się poświęcić badaniom naukowym lub pracy pedagogicznej. Stypendyście nie wolno podejmować się prac zarobkowych, któreby stanowiły główne jego zajęcie. Winien zawiadomić Rade o swoich zajęciach zarobkowych.

Czas pobierania wynosi w zasadzie rok. Ale dotychczasowy stypendysta ma pierwszeństwo do otrzymania stypendium na rok następny aż do ukończenia normalnego biegu studiów. Jedna osoba nie może pobierać stypendium dłużej, niż przez liczbę lat, odpowiadającą normalnemu czasowi studiów w danej dziedzinie w szkole akademickiej.

Przyznaje st. Rada Wydziałowa. W razie zwolnienia st., przyznaje je w najkrótszym czasie innemu stypendyscie.

Wypłaca się je w ratach miesięcznych z góry.

Utrata st. następuje: a) w razie odjęcia stypendyscie prawa pobierania na mocy orzeczenia akademickiej władzy dyscyplinarnej; b) w razie porzucenia szkoły lub wydziału; c) w razie zaniedbania się w studiach. O utracie lub wstrzymaniu rat orzeka ostatecznie Rada Wydziałowa.

St. podlegają zwrotowa w ciągu lat 12-u od dnia wypłaty ostatniej raty. Sposób i terminy spłaty określa M. O. w porozumieniu z M. Skarbu. M. O. może niezamównego b. stypendystę zwolnić całkowicie lub w części od obowiązku zwrotu, lub też termin spłaty przedłużyć. Obowiązek zwrotu nie przechodzi na spadkobierców stypendysty.

Fundusz stypendyjny składa się: 1) z dorocznych dotacji ze Skarbu Państwa w miarę możliwości finansowej na pokrycie st. w liczbie nie mniejszej, niż 2 proc. ogólnej liczby studentów zwyczajnych szkół akadem.; 2) ze specjalnych opłat pobieranych od studentów: wysokość ich ustanawia M. O. na podstawie opinii Senatów; Rady Wydziałowe mogą od nich uwalniać studentów niezamównych; 3) z dotacji na ten cel ciał samorządowych; jeżeli pokrywa ona przynajmniej w połowie pełne stypendium, wolno im czynić zastrzeżenia co do kierunku prac stypendystów i co do pierwszeństwa kandydatów, pochodzących z danej okolicy; 4) z darów instytucji i osób prywatnych, które mogą czynić takie same, jak wyżej zastrzeżenia, jeżeli suma ofiarowana wystarcza na pokrycie pełnego stypendium; 5) ze zwrotów pobranych stypendiów.

Podziału st. pomiędzy szkoły akad. dokonywa M. O. przed rozpoczęciem roku akad., biorąc w zasadzie za podstawę liczbę studentów w każdej szkole. Senaty akad. dzielą przyznane szkole st. między wydziały z uwzględnieniem szczególnych potrzeb niektórych studiów.

Inne formy pomocy dla młodzieży akad.

1) Niezależnie od opłat studentów na cele stypendialne, M. O., na podstawie opinii senatów akad. ustanawia specjalne od nich opłaty na inne cele pomocy w naturze: jako to na ku-

chnie, ubrania, książki itp. Podziału sum dokonuje M. O. Rady wydziałowe mają prawo zwalniać niezamożnych studentów od powyższych opłat. 2) Corocznie będą wnoszone do budżetu odpowiednie sumy na cele związane z opieką nad zdrowiem fizycznym młodzieży, jako to na: uzdrowiska, kolonje letnie, sporty itp.

Ustawa weszła w życie od 22. 11. 23.

Szkoły średnie.

Kwalifikacje nauczycieli.

W myśl ustawy 26. 9. 22. DU. 90/828 kwalifikacje do nauczania w tych szkołach posiada tylko ta osoba, która zdała egzamin państwowy, ustanowiony rozporządzeniem M. O. (art. 1). Nauczycielem takiej szkoły może być tylko osoba, (wsiadająca wyżej określone kwalifikacje zawodowe. M. O. może dopuścić do nauczania osoby, nie posiadające tych kwalifikacji, jednak na okres nie dłuższy, niż 4 lata (art. 3). Nauczyciel może udzielać nauki przedmiotów nie objętych jego kwalifikacją, tylko za zgodą kuratora (art. 4).

Postanowienia przejściowe ustawy (art. 5—13) dotyczą osób, czynnych obecnie, przed wejściem w życie ustawy 26. 9. 22. w zawodzie nauczycielskim a posiadających najróżnorodniejsze kwalifikacje naukowe i pedagogiczne. Ustawa dzieli je na 3 grupy, zależnie od wartości tych kwalifikacji: 1) Osoby, wymienione w art. 5 a—k uważa za posiadające kwalifikacje zawodowe; 2) osoby wymienione w art. 6 M. O. może uznać za posiadające kwalifikacje; wreszcie 3) osoby, wymienione w art. 7 mogą uzyskać kwalifikacje przez zdanie przed końcem 1928 r. uproszczonego egzaminu, ustanowionego rozporządzeniem M. O. (7). Osoby, należące do pierwszych dwóch grup, które pragną uzyskać dyplomy nauczycielskie, winny najdalej do 25. 10. 24. r. wnieść o to podanie do M. O. W razie niedotrzymania tego terminu, tracą prawo do uznania ich za posiadających kwalifikacje zawodowe. Wyjątek może uczynić M. O. dla repatriantów, przedłużając powyższy termin najdalej do 1—2 lat.

Poza tymi dopiero co wspomnianymi 2-ma grupami, wszyscy inni nauczyciele, czynni, w szkołach średnich przed wejściem w życie Ustawy 26. 9. 22. tj. przed 25. 10. 1922, a nie posiadający kwalifikacji zawodowych, winni postarać się o ich nabycie, najpóźniej do końca r. 1928, a to pod rygorem utraty prawa nauczania w tych szkołach.

Do tej, dopiero co umówionej ustawy, M. O. wydał Rozporządzenie wykonawcze dotyczące egzaminów państwowych na nauczycieli szkół średnich (5). Celem uzyskania

kwalifikacji zawodowej do nauczania w tych szkołach jakichkolwiek przedmiotów, z wyjątkiem religii, śpiewu z muzyką, rysunków, robót ręcznych i ćwiczeń cielesnych, wymagany jest egzamin przed Państwową komisją egzaminacyjną.

Egzamin składa się: I) z egz. naukowego; II) z egz. pedagogicznego.

I. Egz. naukowy dzieli się na: 1) wypracowanie domowe, 2) wypracowanie klauzurowe, 3) egz. ustny.

Warunki dopuszczenia: a) obywatelstwo polskie (Minister na wniosek komisji może dopuścić i obcego obywatela), b) nieskazitelność moralna i obywatelska; c) ukończenie 3-letnich studiów na wydziale filozoficznym. Komisja egz. może dopuścić i absolwentów innych wydziałów. Wyjątkowo, aż do odwołania, będą mogły być dopuszczone osoby, posiadające warunki a—b, które ukończyły przed r. 1915 co najmniej 6-klasową szkołę średnią, a nadto mają 3-letnią praktykę nauczycielską i ukończyły 3-letni naukowy kurs dokształcający w zakładzie pedagogicznym. W innych wypadkach dopuszczenie do egzaminu będzie możliwem za zezwoleniem M. O. udzielonem na wniosek komisji egz.

M. O. może na wniosek komisji egz. uwolnić kandydata w całości lub w części od egz. naukowego w razie wykazania się przezeń kwalifikacją naukową w sposób niewątpliwy.

Jeżeli wypracowanie domowe uznane zostanie za niedostatecznie, może kandydat zgłosić się powtórnie do egzaminu. Wynik wypracowania klauzurowego i egz. ustnych traktuje się, jako całość. Jeżeli on jest ujemny, kandydat może te dwie części egzaminu powtórzyć przed tą samą komisją w terminie przez nią wyznaczonym, najdalej jednak w ciągu 2 lat.

W razie pomyślnego złożenia egz. naukowego kandydat otrzymuje zaświadczenie tymczasowe. Wszystkie części egz. muszą być zdane przed jedną komisją. Wyjątki od tej zasady dopuszczalne jedynie za zezwoleniem M. O. na wspólny wniosek komisyj wchodzących w grę.

II. Egz. pedagogiczny dzieli się na egz. ustny i lekcję próbną. Dopuszczeni mogą być do niego kandydaci, którzy zdali z wynikiem pomyślnym egz. naukowy, a nadto ukończyli studjum pedagogiczne w państwowym instytucie pedagogicznym lub w uniwersytecie, albo też wykażą się przynajmniej 2-letnią praktyką nauczycielską w szkołach wskazanych przez M. O., odbyte po zdaniu egz. naukowego.

M. O. może na wniosek komisji egz. uwolnić kandydata w całości lub w części od egz. pedagogicznego, w razie wykazania wybitnego uzdolnienia zawodowego w ciągu dłuższej praktyki nauczycielskiej. Obie części egz. pedagogicznego

traktuje się i ocenia jako całość. W razie ujemnego wyniku kandydat może powtórzyć cały egzamin. Po zdaniu egz. pedagogicznego otrzymuje kandydat dyplom nauczyciela szkół średnich w zakresie wymienionych w nim przedmiotów.

O dopuszczeniu do egz. naukowego i pedagogicznego rozstrzyga komisja egz. Od jej orzeczenia służy odwołanie do M. O.

Komisje egz. składają się z członkowi, mianowanych z pośród profesorów i docentów szkół akademickich na 3 lata—Egzaminatorzy przedmiotów dodatkowych, mogą być mianowani i z pośród innych osób. Komisje podlegają bezpośrednio M. O.

Kwalifikacje zawodowe do nauczania religii w szkołach średnich stanowi dla duchownych rzymsko-katolickich: a) stopień naukowy uniwersytecki b) świadectwo złożenia egz. pedagogicznego na prefekta przed komisją biskupią wraz ze świadectwem ukończenia studiów teologicznych w uniwersytetach i zakładach teologicznych, albo w tych diecezjalnych seminarjach duchownych w Polsce, w których do przyjęcia wymagane jest świadectwo dojrzałości ze szkoły średniej ogólnokształcącej.

Oprócz kwalifikacyj naukowych potrzebuje nadto jeszcze kandydat na prefekta misji kanonicznej od właściwego biskupa.

Pewne kategorie duchownych rzymsko-katolickich, wymienione w Rozporządzeniu (8) uważa się, że względu na odbyte dawniej wykształcenie i czynną służbę nauczycielską, za posiadających kwalifikacje na prefektów (§ 3). Duchowni, którzy nie posiadają kwalifikacyj, określonych w Rozporządzeniu, a nie postarają się o ich nabycie przed ukończeniem 1928 r., tracą prawo nauczania w szkołach średnich.

Uposażenie nauczycieli.

Nauczyciele, posiadający kwalifikacje zawodowe ustawowo przepisane, otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy VIII. po przesłużeniu 6 lat — VII, dalszych 9 lat — VI, po następnych 12 latach—V. Nauczyciel, nie posiadający przepisanych kwalifikacyj, otrzymuje uposażenie grupy IXb i posuwa się tylko w obrębie tej grupy. Określone powyżej uposażenie odnosi się do maksymalnej ilości godzin (wymiar obowiązkowy), która, zależnie od kategorii nauczanych przedmiotów, waha się między 24 a 18 godzinami nauczania tygodniowo (3—4 dziennie). W razie potrzeby nauczyciel jest obowiązany udzielać lekcji oraz spełniać czynności administracyjne lub opiekuńcze, jako równoważne pewnej ilości lekcji, w wymiarze łącznym wyższym od maksymalnego, nie przekraczającym jednak 125 proc. ilości obowiązkowej godzin, przewidzia-

nej dla danej kategorii przedmiotów. W takim razie za wykraczającą ponad normę maksymalną ilość tygodniową lekcji przysługuje nauczycielowi dodatkowe wynagrodzenie, które wynosi rocznie za godzinę tygodniowo 225—300 mnożnych, zależnie od kategorii nauczanych przedmiotów. Spełnianie czynności administracyjnych (zawiadywanie biblioteką uczniowską, pewnymi zborami i pracowniami) i opiekuńczych, wygłaszanie przez prefektów nauk świątecznych itp., zalicza się nauczycielowi, jako pewną, w ustawie określoną, ilość godzin lekcji.

Dyrektorowi szkoły dolicza się w ustawie wskazaną ilość punktów do uposażenia przysługującego mu, jako nauczycielowi.

Szkoły powszechne.

Zarządy gmin mogą na podstawie orzeczenia kuratora zajmować na czas, nie dłuższy, niż 2 lata, na cele powszechnego nauczania lokale szkolne wszelkich istniejących na terytorjum gminy szkół społecznych i prywatnych w godzinach popołudniowych lub wieczornych, o ile te lokale o tej porze nie są używane do udzielania nauki (11). Zajęcie jest dopuszczalne jedynie wówczas, jeżeli dla braku pomieszczenia w budynkach szkół powszechnych lub w należących na ten cel budynkach prywatnych przy jaknajwiększym dopuszczalnym ich wyzyskaniu (przy dwurazowej nauce) nie wszystkie dzieci, obowiązane do uczęszczania do szkoły powszechnej, mogą korzystać z nauki, oraz, jeżeli budynki własne gminy są tak wyzyskane, iż użycie ich w całości lub w części na cele szkoły powszechnej jest niemożliwe, bez szkody dla innych obowiązków gminy, a w danej miejscowości znajdują się szkoły prywatne jakiegobądź typu, których pomieszczenia nie są wyzyskane dla nauki przez cały dzień (12).

Kurator, zezwalając na zajęcie, oznaczy: jakie ubicacje, od jakiego terminu, w jakich godzinach i na jak długo ulegają zajęciu oraz określi warunki, jakie, mają być zachowane ze względów zdrowotnych i pedagogicznych (11). W zezwoleniu na zajęcie lokali mieści się także zezwolenie na, używanie sprzętów w danych pomieszczeniach znajdujących się, natomiast używanie pomocy naukowych i bibliotek pozostawione jest umowie gminy z utrzymującym szkołę prywatną. Kurator rozstrzyga ostatecznie wszelkie spory co do sposobu i zakresu używania ubicacji oraz inwentarza szkolnego.

Przeciwko orzeczeniom Kuratora niema zażalenia.

Za zajęte ubicacje oraz za używanie utensyliów szkolnych gmina płaci czynsz na zasadzie porozumienia z zarządem

zajętej szkoły. O ile porozumienie to nie nastąpi, wysokość czynszu określi urząd rozjemczy do spraw najmu, a gdzie takiego urzędu niema — właściwy sąd. Zajęcie pomieszczenia następuje jednak niezwłocznie po wydaniu orzeczenia. W razie potrzeby przymusowego wykonania orzeczenia, dokonytuje je Starosta na żądanie władzy szkolnej.

Uposażenie nauczycieli (13). Nauczyciel, posiadający przepisane kwalifikacje, otrzymuje przy mianowaniu uposażenie grupy Xb; po 6 latach pracy — IX; po dalszych 9 — VIII; a po następnych 9 — VII.

Nauczyciel, nie posiadający przepisanych kwalifikacji, otrzymuje uposażenie grupy XI i posuwa się tylko w obrębie jej. M. O. może im jednak przyznać, o ile posiadają conajmniej 3-letnią praktykę nauczycielską, wynagrodzenie nauczycieli wykwalifikowanych.

Nauczyciel, który obok przepisanych dla nauczycieli szkół powszechnych kwalifikacyj posiada studja wyższe, zakończone przepisanymi egzaminami, otrzymuje uposażenie nauczyciela szkoły średniej. Nauczyciel zaś, posiadający obok normalnych kwalifikacyj, specjalny egzamin zawodowy, określony przez M. O., otrzymuje osobny dodatek (30 p.).

Nauczyciel obowiązany jest za stałe uposażenie udzielać nauki w wymiarze 30 g. tygodniowo. Za każdą udzieloną z polecenia władzy przełożonej godzinę nauki ponad powyższą normę nauczyciel pobiera 225 mnożnych za godzinę tygodniowo w stosunku rocznym, jeżeli nauka ponad normę trwa przynajmniej 1 miesiąc. Nauczyciele nieetatowi za każdą godzinę nauki pobierają wynagrodzenie według tych samych norm, co za godziny nadliczbowe. Do liczby punktów, należnych z tytułu pracy nauczycielskiej, dolicza się kierownikowi szkoły pewną ilość punktów: od ilości klas (10—50), za administrację szkoły (5—30) i za oddziały równoległe (5). Nadto kierownicy szkół otrzymują od gminy możliwie 2 morgi ornego gruntu w jednej połaci, o ile możliwości, przy budynku szkolnym, jednakże nie dalej, niż w odległości 1/2 km. od szkoły.

Jeżeli, wedle stwierdzenia M. O. gmina nie może udzielić gruntu własnego lub wydzielonego gminie przez Państwo na określonych osobnymi przepisami warunkach, wówczas Skarb Państwa płaci mu równoważnik pieniężny (15 p.). Grunty, z których do chwili wejścia w życie ustawy uposażeniowej korzystają i inni nauczyciele, pozostają nadal do użytku odnoszących szkół.

Inspektor szkolny, posiadający studja wyższe, zakończone przepisanymi egzaminami, otrzymuje uposażenie, jak dyrektor szkoły średniej ogólnokształcącej. Zastępca in-

spektora, z takimi samymi kwalifikacjami, otrzymuje uposażenie nauczyciela takiej szkoły z doliczeniem 100 punktów. Inspektor i jego zastępca, nie posiadający studjów wyższych, otrzymują uposażenie nauczycieli przedmiotów dodatkowych w szkołach średnich, nie posiadających pełnych kwalifikacyj. z doliczeniem dla inspektora 225 p., a dla zastępcy 100 p.

VII. Zdrowie publiczne.

Organizacja: Kompetencja M, Z. odnośnie do szpitali w b. Galicji: 1) Rozp. M. S. W. 18. 12. 23. DU. 137/1144; Kasy chorych; nadzór w woj. poznańskim i pomorskim: 2) Rozp. M. Z. i M. P. 15. 12. 22. DU. 10/65. Egzamina pielęgniarskie: 3) Rozp. M. Z. 27. 11. 23. DU. 127/1049.

Zwalczanie chorób zakaźnych: Urząd Nadz. Nacz. Komisarza; przedłużenie: 4) Rozp. R. M. 21. 6. 23 DU. 64/496. Komisje szacunkowe: 5) Rozp. Prez. R. M. 27. 9. 23. DU. 98/776; Hygiena teatrów świetlnych, dezynfekcja podłóg: 6) Rozp. N. N. K. 3. 8. 23 DU. 79/629; Hygiena bjur, sklepów itd.: 7) Rozp. M. Z-25.7. 23. DU. 84/653; Surowice i szczepionki: 8) Rozp. M. Z. 20. 2. 23. DU. 21/137.

Uzdrowiska: Przepisy sanitarne: 9) Rozp. M. Z. 19. 11. 23. DU. 125/1016,

Zwalczanie narkotyżacji: 10) Ustawa 22. 6. 23. DU. 72/559.

Preparaty organoterapeutyczne: wyrób i obrót; 11) Rozp. M. Z. 19. 23. DU. 63/476 (nie obowiązuje w b. dzielnicy pruskiej).

Szpitalnictwo w b. Galicji Rozp. M. S. W. 26. 9. 21. DU. 11/97 z r. 1922 przekazano z dn. 23. 2. 22. M. Zdrowia uprawnienia administracyjne b. Sejmu i b. Wydziału Krajowego gal. w zakresie szpitalnictwa i kosztów leczenia ubogich chorych. Obecnie powyższe rozporządzenie zostało uchylone a do wykonywania tych uprawnień został powołany z dniem 1. 1. 1924 Tymczasowy Wydział Samorządowy we Lwowie (1).

Nadzór państwowy nad kasami chorych w woj. poznańskim i pomorskim. Naczelnik (dyrektor) wojewódzkiego urzędu zdrowia jest delegatem M. Z. do właściwego okręgowego urzędu ubezpieczeń, wchodzi w skład jego i współdziała z nim w utrzymywaniu nadzoru nad lecznictwem kas chorych. Temu delegatowi M. Z. służy z upoważnienia okr. urzędu ubezpieczeń, prawo powierzania pewnych czynności nadzorczych inspektorowi lekarskiemu, farmaceutycznemu i lekarzowi powiatowemu. W wypadkach dostrzeżenia usterek lub nieprawidłowości w działaniu kas chorych,, delegat M. Z. ma prawo, w granicach zasadniczej ustawy sanitarnej, stawiać wnioski, które winny być uwzględnione w zarządzeniach okr. urzędu ubezpieczeń w granicach jego kompetencji.

Państwowe egzamina pielęgniarские (3)

Komisja dla tych egzaminów składa się z przewodniczącego, mianowanego przez M. Z. oraz z 3 członków: dyrektora szpitala, gdzie się odbywa egzamin, lub powołanego przez niego zastępcę-lekarza; tudzież powołanych przez M. Z.: nauczyciela-lekarza szkoły pielęgniarskiej i zawodowej pielęgniarki.

Do egzaminu mogą być dopuszczone osoby: a) które ukończyły autoryzowaną 2-letnią szkołę pielęgniarską; b) inne osoby, o ile ukończyły 6 klas szkoły średniej, ukończyły 24 rok życia, wykażą się 4-letnią praktyką pielęgniarską w szpitalu. O dopuszczeniu do egzaminu rozstrzyga M. Z.

Egzamin odbywa się w wyznaczonym w tym celu szpitalu. Miejsce i czas wyznacza w razie potrzeby M. Z.

Składa się go z przedmiotów wchodzących w zakres medycyny ścisłej, higieny i opieki społecznej oraz sprawności w odbywaniu dyżuru przy chorych i w wykonywaniu zabiegów pielęgniarских. Szczegółowy program ustali M. Z. Osoby, które ukończyły szkołę pielęgniarską, komisja, wedle swego uznania, może zwalniać od poszczególnych przedmiotów. W razie nieudania się egzaminu, można go ponawiać najwyżej trzy razy.

Osoby, które złożyły egzamin z wynikiem dobrym, otrzymują od M. Z. dyplomy. Upoważniają one do wykonywania praktyki pielęgniarskiej w całym Państwie. W razie spełnienia przez pielęgniarkę (rza) czynu, nie licującego z zawodem pielęgniarским, może M. Z. na wniosek wojewody, odebrać jej (mu) dyplom.

Pruskie przepisy z 10. 5. 1907 o egz. pielęgniarским pozostają nadal w mocy.

Zwalczanie chorób zakaźnych.

Naczelnny Nadzw. Komisarz do walki z epidemjami, Czas, na który powołany został ten urząd, przedłużono do 31. 12. 23. (4).

w myśl art. 3a) Ustawy 14. 7. 20. DU. 61/338 tworzące ten urząd, N. N. K. jest upoważniony do zajmowania w razie koniecznej potrzeby pomieszczeń w nieruchomościach: 1) rządowych... 2) należących do instytucyj publicznych tak samorządowych, jak społecznych i osób prywatnych za wynagrodzeniem, które oznaczają komisje szacunkowe. Skład ich określa rozporządzenie Prezesn R. M. (5). Wchodzą do nich: 1) starosta, jako przewodniczący; 2) inżynier powiatowy; 3) naczelnik gminy; 4) delegat Izby Skarbowej. O posiedzeniach komisji ma być

właściciel nieruchomości, w której dokonano zajęcia i przedstawiciel N. N. K.

M. Z. wydał szczegółowe przepisy o ochronie czystości w urzędach biurach, sklepach, magazynach, i wszelkich innych pomieszczeniach publicznych. Obowiązuje na obszarze b. zaboru rosyjskiego i austriackiego (7).

Wszystkie apteki publiczne obowiązane są posiadać na składzie" surowice: przeciwbłoniczą, czerwinkową, tężcową, paciorkowcową, oraz szczepionki: przeciwcholeryczną i durową w przepisanej ilości flakonów (8).

Uzdrowiska. Przepisy sanitarne dla uzdrowisk, posiadających charakter użyteczności publicznej, wydane przez M. Zdrowia (9) na podstawie art. 26 i 42 Ustawy 23. 3. 22 DU. 31/254 dotyczą: a) zaopatrywania ludności w dobrą wodę do picia (cechy dobrej wody wodociągi — obszary ochronne dla źródeł wodociagowych — ochrona sanitarna obiektów wodociagowych — próby wody); b) zabezpieczenia czystości powietrza i gruntu (kanalizacja - ustępy i klozety - ustępy publiczne — doły kloaczne — utrzymanie w czystości jezdni, chodników i podwórzy — śmietniki — zakłady przemysłowe); c) higieny w hotelach, pensjonatach i pokojachumeblowanych; d) higieny w mieszkaniach prywatnych, odnajmowanych kuracjom; e) higieny w restauracjach i jadłodajniach.

Uzdrowiska obowiązane są mieć wodociągi do powszechnego użytku i prawidłową kanalizację, w razie zaś ich braku wykonać je w terminie lat 5 t. j. do 9. 12. 1928 według projektów zatwierdzonych przez M. Zdrowia i M. Robót Publicznych.

Właściciele realności obowiązani są w terminach, wyznaczonych przez komisję uzdrowiskową, połączyć swoje realności z siecią wodociagową i kanalizacyjną. W okresie przejściowym, aż do czasu zbudowania tych sieci, oraz w tych przypadkach, gdzie z jakichkolwiek powodów instalacja wodociągu lub skanalizowanie okazałoby się na razie niewykonalne, może komisja uzdrowiskowa dozwolnić na istnienie i używanie studzien lokalnych i dołów kloacznych, o ile jedno i drugie odpowiadać będą wymogom „Przepisów”. Studnie, nieodpowiadające tym warunkom będą do 9. 12. 24 kosztem właścicieli doprowadzone do stanu wymagalnego, w przeciwnym razie — zamknięte. Ustępy i doły kloaczne, które do tegoż terminu nie zostaną należycie urządzone, będą uporządkowane przez komisję uzdrowiskową na koszt właścicieli.

Utrzymywanie w czystości jezdni, chodników i ścieków

ulicznych jest obowiązkiem komisji uzdrowskiej tam, gdzie istnieje specjalny zakład czyszczenia; w przeciwnym razie właściciele posiadłości.

Nowootwierane hotele, pokoje umeblowane i pensjonaty muszą bezwzględnie odpowiadać wydanym obecnie przepisom sanitarnym. Już istniejące muszą do 9. 12. 24 przystosować swe urządzenia do tych przepisów; w razie przeciwnym będą zamknięte aż do czasu uporządkowania. W drodze wyjątku starostwo po wysłuchaniu opinii komisji uzdrowskiej, i może zezwolić na dalsze istnienie zakładu, niezupełnie odpór władającego wymogom rozporządzenia (?). W razie stwierdzenia przewinień w utrzymywaniu czystości w domach lub mieszkaniach, odnajmowanych kuracjom, komisja uzdrowska wydaje zarządzenia ich właścicielom o doprowadzenie do należytego porządku w wskazanym terminie i w razie niewykonania, zarządza oczyszczenie na koszt winnych.

Piecza i nadzór nad stanem sanitarnym uzdrowisk należy do komisji uzdrowskich, które wydadzą szczegółowe postanowienia w granicach Rozporządzenia M. Zdrowia. Przekroczenia jego przepisów karane będą przez komisje uzdrowskie: kary będą natychmiastowo ściągalne. Niezależnie od tego komisja może wdrożyć przeciw winnym postępowanie karno-administracyjne lub sądowe.

Zwalczanie narkotyżacji (10).

Wzbronione jest wytwarzanie, przeróbka, przywóz i wywóz, przechowywanie, handel, oraz wszelki wogóle obieg substancji i przetworów odurzających, wymienionych w ustawie (opium, haszysz, morfina, kokaina, heroina, ich sole, przetwory i te pochodne, które M. Zdrowia uzna za szkodliwe). W razie pojawienia się w obiegu i n n y c h substancyj, podobnie szkodliwych, M. Zdrowia może rozciągnąć na nie w porozumieniu z M. Przemysłu i Handlu przepisy ustawy (art. 1).

Wyjątki od powyższego zakazu są dopuszczalne, jedynie dla celów leczniczych, naukowych i przemysłowych za specjalnym zezwoleniem M. Zdrowia i z zachowaniem warunków w tem zezwoleniu zastrzeżonych. Może być wydane na określony czas i ilość i może być w każdej chwili cofnięte.

W a p t e k a c h substancje te mogą być wyrabiane i wydawane bez takiego zezwolenia dla celów wyłącznie leczniczych z zastosowaniem obowiązujących w tej mierze przepisów.

Wzbroniona również sprzedaż dla celów spożycia e t e r u

etylowego i jego mieszanin. Osobne, rozporządzenie unormuje jego wyrób, przywóz, przechowywanie i sprzedaż.

Nadzór nad produkcją i obrotem środków odurzających należy do M. Zdrowia, któremu przedsiębiorstwa i zakłady korzystające z zezwoleń, winny składać na żądanie sprawozdania i udzielać informacji.

Organy M. Zdrowia mają prawo dokonywania rewizji miejsc, gdzie są produkowane i przechowywane te środki (także badania ksiąg handlowych i dokumentów), a także innych lokali, wtedy jednak w asystencji policji z zastosowaniem przepisów ustaw dzielnicowych postępowania karnego.

Przywóz i wywóz zagranicę środków odurzających odbywa się tylko przez urzędy celne specjalnie oznaczone przez M. Zdrowia w porozumieniu z M. Skarbu.

Winny sprzedaży eteru etylowego oraz przywozu z zagranicy, przechowywania dla zbycia lub wytwarzania środków odurzających, wymienionych w ustawie (art. 7), jak również bezprawnego umożliwienia innym użycia ich, jeżeli czyn przestępny wywołał lub mógł wywołać następstwa szczególnie szkodliwe, a sprawca, mógł to przewidzieć, lub jeśli przestępstwo spełniono z chęci zysku — będzie karany za występki więzieniem (w b. zaborze austrj. — ścisłym aresztem) od 3 miesięcy do 5 lat, ew. w połączeniu z grzywną do 10 milj. marek. Surowsze postanowienia innych przepisów pozostają w mocy. Usiłowanie i udział ulega karze na równi z dokonaniem. Jeżeli winowajca ma prawo zajmowania się leczeniem lub zawodem aptekarskim, będzie ponadto pozbawiony tego prawa na czas nie niżej 3 lat lub na zawsze. Jeżeli winny dopuścił się przestępstwa przy wykonywaniu innego zawodu lub przemysłu, może być pozbawiony tych praw na czas od 1—5 lat. Winny innego naruszenia postanowień ustawy lub przepisów na jej podstawie wydanych (o ile czyn w myśl innych przepisów nie ulega karze surowszej) będzie karany za występki więzieniem (ścisłym aresztem) od 2 tygodni do 1 roku i grzywną od 50 000 do 5 milj. lub jedna z tych kar. Tej samej karze podlega użycie w towarzystwie środków odurzających (art. 7).

Nieprawne posiadanie środków odurzających (art. 1) pociąga za sobą zawsze ich konfiskatę. Orzeka ją (art. 7—8) Sąd, lecz do chwili uprawomocnienia się wyroku należy dokonać zajęcia środków. Przedmioty skonfiskowane oddaje się do dyspozycji władz sanitarnych.

Przepisy dzielnicowe o łagodzeniu i zaniechaniu kary nie stosują się do powyższych przestępstw.

Prof. Rasznica.

VIII. Reforma rolna.

1. **Ustanowienie Ministerstwa Reform Rolnych**, U. 5. 7. DU. 71/555.
2. Zakres działania M. R. R. i organizacja urzędów i komisji ziemskich. U. 11. 8. DU. 90/706.
3. Upoważnienie mierniczych do wykonywania czynności pomiarowych, związanych z przebudową ustroju rolnego. Rozp. M. R. R. 14. 12. DU. 132/1097.
4. Przejęcie ziemi na własność państwa na Ziemiach Wschodnich. U. 16. 8. DU. 92/725.
5. Scalanie gruntów . U. 31- 7 DU. 92/718.

Zniesiony został Główny Urząd Ziemski, niezależny od ministra i w celu uzgodnienia z konstytucją uprawnienia Prezesa O. U. Z. i urzędu przeszły na Ministra Reform Rolnych (1). Kompetencja Ministra Reform Rolnych obejmuje przebudowę ustroju rolnego i regulowanie nowego ustroju, nie różni się przeto od kompetencji Prezesa Q. U. Z. Należą więc do zakresu działania nowego ministra: a) zapewnienie potrzebnej ziemi na parcelację i jej przeprowadzenie; b) sprawy regulowania ustroju rolnego: scalanie gruntów, likwidacja służebności, podział wspólnot gruntowych; c) regulowanie obrotu ziemią; d) sfinansowanie reformy rolnej oraz e) sprawy, które w myśl ustaw państw zaborczych należały do dawnych urzędów agrarnych w poszczególnych dzielnicach i do banków agrarnych.

Przy Ministrze pozostaje Główna Komisja Ziemska z dawnymi kompetencjami, orzekająca przedewszystkiem jako druga i ostatnia instancja o odwołaniach od orzeczeń okręgowych komisji ziemskich. Mogą być jej powierzone orzekania w innych sprawach przekazanych przez ustawy i wydawanie opinii w myśl ustaw i rozporządzeń lub na żądanie Min. R. R.

Orzeczenia G. K. Z. mogą być zaskarżone do Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Skład G. K. Z. uległ pewnym zmianom. Prezesem jest z urzędu Minister, w jego zastępstwie przewodniczy i reprezentuje komisję nazewnątrz wiceprezes, którego w przewodniczeniu zastępować może zastępca wiceprezesa, wyznaczony przez Ministra. Członkami komisji są: 1) sędzia sądu apelacyjnego delegowany przez Min. Sprawiedliwości, 2) urzędnik delegowany przez Min. S. W. z pośród urzędników posiadających wykształcenie prawnicze, 3) urzędnik delegowany przez M. R. posiadający wyższe wykształcenie rolnicze, 4) urzędnik delegowany przez Min. R. R., 5) czterej członkowie wybrani na lat 2 przez Sejm na wniosek sejmowej Komisji Rolnej, mianowicie 2 przedstawicieli ma-

lej własności, 1 przedstawiciel bezrolnych robotników rolnych i 1 przedstawiciel większej własności. Prócz członków wyznaczani są zastępcy.

Władzami wykowawczymi są nadal okręgowe urzędy ziemskie. Ich liczbę, okręgi i siedzibę oznacza Rada Ministrów. Kierownikiem urzędu jest prezes. O. U. Z., jako władza jednoosobowa. W sprawach, dotyczących obszaru, wchodzącego do kilku okręgów, właściwy jest urząd, wyznaczony przez M. R. R.

Przy O. U. Z., urzędują okręgowe komisje ziemskie.

Przewodniczącym O. K. Z. jest prezes O. U. Z., zastępuje go urzędnik O. U. Z. lub urzędnik, delegowany przez M. R. R. zawsze z wykształceniem prawniczym. Prócz przewodniczącego, członkami O. K. Z. są: 1) wojewoda (zastępuje go delegowany przez wojewodę urzędnik z wykształceniem prawniczym); jeżeli w posiedzeniu uczestniczy osobiście wojewoda, obejmuje przewodnictwo, 2) sędzia sądu okręgowego, delegowany przez Min. Spraw, 3) urzędnik z wyższym wykształceniem rolniczym, delegowany przez Min. Roln., 4) jeden z urzędników O. U. Z., delegowany przez prezesa, 5) sześciu członków: 3 przedstawicieli rolników małej własności, 2 przedstawicieli bezrolnych robotników rolnych, 1 przedstawiciel większej własności, mianowani na 2 lata przez Min. R. R. na wniosek prezesa O. U. Z., oparty na podwójnej liczbie kandydatów, zaproponowanych przez organizacje rolnicze oraz przez zawodowe związki robotników rolnych, zawezwane do tego przez prezesa O. U. Z.

Podział kompetencji między okr. urzędy ziemskie i komisje uległ przesunięciu. Do okr. u. z. należą, jak dawniej, nie tylko a) regulowanie obrotu ziemią, b) wydawanie zarządzeń i wykonywanie czynności w sprawach struktury rolnej, o ile te sprawy nie wchodzą w zakres kompetencji o. kom. z. i c) wykonywanie zarządzeń i orzeczeń M. R. R., G. K. Z. i O. K. Z., lecz również orzekanie w sprawach dotyczących tworzenia zapasu ziemi na parcelację, a więc orzekanie o wyłączeniu majątków ziemskich, co według ustawy o wykonaniu reformy rolnej należało do właściwości komisji.

Do komisji ziemskich należy: a) orzekanie we wszelkich sprawach spornych, wynikających z postępowania przy scalanii gruntów, likwidacji serwitutów, podziale i regulacji wspólnot gruntowych, b) orzekanie w sprawach wykonania reformy rolnej, dotyczących oszacowania wyłączonego i przejmowanego na cele reformy gruntów i wielkości obszarów, jakie mają być pozostawione właścicielowi majątku.

c) orzekanie w innych sprawach przekazanych przez ustawy decyzji okr. k. z. (Ust. o likwidacji serwitutów w b. dzielnicy rosyjskiej przekazuje O. K. Z. orzekanie w sprawie zarządzenia przymusowej likwidacji i w sprawie zatwierdzania układów dobrowolnych tudzież projektów likwidacji: przymusowej; ust. o scalaniu gruntów przekazuje orzekanie w sprawie zatwierdzania wniosków o wdrożenie scalania i w sprawie zatwierdzenia projektu komasacji).

Od orzeczeń prezesa o. u. z. przysługuje odwołanie do M. R. R. od orzeczeń o. kom. z. — do O. K. Z. Odwołanie wstrzymuje wykonanie zaczepionych orzeczeń. Odwołać się może ud orzeczeń o. kom. z. również prezes o: u. z.

Postępowanie komisij ziemskich jest postępowaniem z urzędu; komisje przeprowadzają wszelkie dowody, potrzebne do wyświelenia sprawy. O. K. Z. może zaczepione orzeczenie O. K. Z. znieść lub zmienić z urzędu i w części niezaczepionej, o ile orzeczenie narusza przepisy prawne. Posiedzenia komisij ziemskich dzielą się na jawne, z udziałem; stron (gdy ustawy takie posiedzenia przewidują) i niejawne. Załatwianie poszczególnych czynności mogą komisje przekazywać poszczególnym członkom kompletu orzekającego. Doręczanie zawiadomień i wezwań dokonywane jest przez władze gminne i magistraty lub przez urzędy pocztowe, ewentualnie przez złożenie zawiadomienia lub wezwania w urzędzie gminnym lub pocztowym, w którego obrębie położona jest nieruchomości, będąca przedmiotem sprawy oraz przez ogłoszenie w dzienniku urzędowym województwa.

Powiatowe urzędy ziemskie, których kompetencja rozciąga się na jeden lub więcej powiatów, podlegają O. U. Z. tworzą się w miarę potrzeby na zarządzenie M. R. R. W razie niezorganizowania urzędów powiatowych czynności ich pełnią urzędnicy, stale lub częściowo delegowani przez O. U. Z. Na czele P. U. Z. stoi komisarz lub podkomisarz ziemski. istniejące dawniej powiatowe i gminne komisje ziemskie o charakterze doradczym zostały zniesione. Pow. U. Z. sprawują czynności wykonawcze i przygotowawcze, ustawy mogą przekazywać im również wydawanie orzeczeń. Od zarządzeń względnie orzeczeń P. U. Z. przysługuje prawo odwołania się do O. U. Z.

W sprawach, w których orzekanie należy do M. R. R. i podwładnych urzędów, droga cywilno-sądowa jest niedopuszczalna, o ile ustawy nie przewidują wyjątków. Ustawa ustala, że właściciel ma prawo zwrócić się na drogę cywilno-sądową, jeżeli uważa, że wynagrodzenie za wywłaszczony majątek zostało mu przyznane poniżej norm, ustalonych dla

wymiaru odszkodowania w ustawie o sfinansowaniu parcelacji i osadnictwa.

Do wykonywania nadzoru nad instytucjami i osobami, uprawnionymi przez M. R. R. do wykonywania prac, związanych z przebudową ustroju rolnego i regulowaniem struktury gospodarstw rolnych, oraz ujednostajnienia ich działalności M. R. R. ustanawia specjalnych delegatów lub powierza te czynności prezesom O. U. Z. (2).

Rozp. M. R. R. (3) upoważniło niektóre kategorie mierniczych do wykonywania czynności pomiarowych, związanych z przebudową ustroju rolnego.

W związku z utworzeniem M. R. R. i jego kompetencja zmieniona została ust. o przejęciu ziemi na własność państwa na Ziemiach Wschodnich (17. 12. 1920 DU. 4/17 ex. 1921). Wykonanie bowiem tej ustawy powierzone było M. Rolnictwa, obecnie przekazano jej wykonanie M. R. R. Jednocześnie skład organów, powołanych w I instancji do przejęcia ziemi uległ zmianie. Mianowicie Powiatowe Komitety Nadawcze składają się z komisarza ziemskiego jako przewodniczącego i z przedstawicieli M. S. W., M. R., Spraw, i M. W. Zmiana polega na tem, że dawniej przewodniczącym był starosta, i że Min. Spraw, nie miało w Komitecie swego przedstawiciela. Przedstawiciele miejscowych rolników w Komitecie z głosem doradczym powołuje obecnie M. R. R. Władze 11 instancji Komisje Odwoławcze utworzy M. R. R. w porozumieniu z M. R.

Komasacja. Ustawa o scalaniu gruntów (5) kładzie kres niezadowolającemu stanowi ustawodawstwa w tej dziedzinie w Małopolsce i b. Kongresówce, wprowadzając jednolite przepisy dla całej Rzeczypospolitej, z wyjątkiem woj. śląskiego.

Komasacji ulegają t. zw. szachownice i sznury (grunty nadmiernie zwężone). 1. Bezwzględnie wyłączone są od scalenia a) z reguły lasy, objęte planem gospodarstwa leśnego, b) grunty eksploatowane, jako kamieniołomy i kopalnie minerałów pożytecznych, c) grunty objęte zakładami górnictwami i hutniczymi, d) grunty objęte nadaniami górnictwami i polami naftowymi, o ile rozpoczęto na nich roboty górnicze, e) grunty, na których znajdują się zabytki historyczne, osobliwości przyrody, grobowce rodzinne itp.

2. Bez zgody właściciela nie mogą ulec komasacji: a) ziemia pod budynkami i podwórzami grunty, otoczone murem; b) ogrody i sady, prowadzone zawodowo, winnice i chmielniki, parki i zwierzyńce, c) pokłady torfu i grunty torfowe, racjonalnie eksploatowane, wzgl. wzorowo zagospodarowane.

d) grunty, potrzebne do użytkowania źródeł mineralnych oraz grunty pod wodami stojącymi, które służą do hodowli ryb lub celów przemysłowych, e) place budowlane w miastach i miasteczkach, f) grunty, objęte zakładami przemysłowymi oraz grunty, objęte nadaniami górniczymi i polami naftowymi, o ile na nich nie rozpoczęto robót górniczych.

3. Ze względu na niekorzystne położenie mogą być wyłączone od scalenia grunty, które są szczególnie narażone na niebezpieczeństwo szkód z powodu zasypania, usuwania, obrywania brzegów i wylewów.

Obszar scalenia powinien w zasadzie mieścić się w obrębie najniższej jednostki administracyjnej (wsi, gminy katastralnej i miasta).

Każdy z uczestników scalenia otrzymuje nową działkę wartości, odpowiadającej wartości dawniej posiadanych działek, o typie zbliżonym w miarę możliwości do typu poprzednio posiadanych działek. W razie niemożności wydzielenia ściśle wymierzonej równowartości wyjątkowo dopuszczalne są dopłaty pieniężne dla wyrównania różnic wartości działek w wysokości, nie przekraczającej 3 proc. szacunku gruntów, posiadanych przed komasacją.

Jednocześnie z komasacją należy przeprowadzić: likwidację wszelkich serwitutów, podział lub uregulowanie wspólnot gruntowych, wyprostowanie granic jednostek administracyjnych, niezbędne melioracje, regulację dróg i dojazdów, w razie potrzeby gospodarczej scalanych gruntów parcelację prywatnych majątków w granicach ustawy o wykonaniu reformy rolnej, wydzielenie gruntów na cele miejscowej użyteczności publicznej (np. szkoły), ustalenie ogólnego planu rozbudowania jednostki administracyjnej. Postępowanie przy scaleniu należy do urzędów ziemskich. Techniczne przeprowadzenie scalenia może być powierzone instytucjom lub osobom prywatnym, upoważnionym przez M. R. R.

Postępowanie. Wdrożenie postępowania komasacyjnego następuje na wniosek interesowanych lub z urzędu. Wnioski mogą postawić a) właściciele, mający łącznie przynajmniej 25 hektarów gruntów (w jednostkach administracyjnych o obszarze mniejszym od 200 ha. wystarcza wniosek właścicieli przynajmniej $\frac{1}{10}$ tego obszaru). W porównaniu z dawniej obowiązującymi przepisami wywołania postępowania jest celowo bardzo ułatwione, stosunkowo słaba mniejszość może wdrożyć postępowanie; b) również właściciel dóbr ziemskich może wywołać postępowanie, o ile grunty jego o obszarze przynajmniej 25 ha znajdują się w szachownicy z gruntami drobnych rolników.

Z urzędu komasacja wdrożona będzie a) w razie konieczności gospodarczych przy regulowaniu struktury rolnej (likwidacji serwitutów, podziale wspólnot gruntowych Up.); b) przy parcelacji sąsiadujących za wsią dóbr ziemskich, o ile mają być powiększone gospodarstwa małorolne; c) przy wywołanej komasacji, o ile zachodzi potrzeba rozszerzenia obszaru komasacji na grunty sąsiednie lub wyprostowania granic jednostek administracyjnych; d) przy melioracjach rolnych; e) w razie zniszczenia wsi przez wypadki żywiołowe lub działania wojenne.

Wniosek bada pow. urząd ziemski i projektuje obszar scalenia; rozpatruje wniosek na jawnym posiedzeniu O. K. Z. i wydaje orzeczenie.

Komisarz ziemski następnie zarządza w każdej najniższej jednostce administracyjnej oddzielnie wybory rad uczestników scalenia w liczbie od 3—7 i tyluż zastępców. Wybory pod przewodnictwem naczelnika gminy lub sołtysa są prawomocne, jeżeli obecnych jest przynajmniej połowa właścicieli wzgl. posiadaczy gruntów komasowanych. Jeżeli w terminie 14 dniowym wybory nie zostaną dokonane, członków rady wyznacza na wniosek komisarza O. U. Z. O. U. Z. może usunąć poszczególnych członków lub rozwiązać radę, jeżeli uzna ich działalność za nieodpowiednią dla celów komasacji. Zamiast usuniętych wchodzi zastępcy; w razie rozwiązania rady O. U. Z. zarządza albo nowe wybory albo z urzędu mianuje członków rady.

Rada uczestników scalenia w imieniu uczestników współdziała w sprawach, wyłaniających się przy komasacji, w szczególności: a) wybiera rzeczoznawców dla oszacowania wartości gruntów, b) jest zastępcą uczestników przed sądami i urzędami, c) zawiera umowy z przedsiębiorcami w sprawie wykonania prac (pomiarowych, melioracyjnych itp.), d) ustala zasady podziału lub regulacji wspólnot gruntowych oraz określa obszar, wyłączony na cele miejscowej użyteczności publicznej.

Jeżeli obszar scalenia obejmuje kilka Jednostek administracyjnych, dla omówienia spraw, dotyczących całego obszaru scalenia, komisarz zwołuje zebranie delegatów rad; do zebrania należą ewentualnie przedstawiciele dóbr ziemskich, o ile włączone są do obszaru scalenia.

Przed opracowaniem projektu komasacji komisarz winie!) ustalić, jakie grunty są od scalenia wyłączone, ustalić stan starego posiadania i służebności, oraz potrzebę przeprowadzenia melioracji i zaprojektować kierunek dróg. Oszacowanie gruntów przeprowadza komisja szacunkowa, do której

należą: komisarz ziemski lub jego zastępca jako przewodniczący, mierniczy, przeprowadzający roboty pomiarowe i rzeczoznawcy w liczbie najmniej trzech osób niezainteresowanych. Przedstawiciele interesowanych mogą być obecni przy czynnościach komisji z głosem doradczym. Komisja klasyfikuje pod względem jakości i oznacza wartość gruntów.

Na podstawie tych prac przygotowawczych komisarz opracowuje projekt scalenia z możliwym uwzględnieniem potrzeb i życzeń uczestników i wyznacza projekt na gruncie. Następnie komisarz zwołuje pod swym przewodnictwem zebranie wszystkich właścicieli lub posiadaczy scalanych gruntów, względnie ich zastępców dla omówienia projektu. Zebranie nie ma głosu decydującego w sprawie przyjęcia lub odrzucenia projektu. Każdy z członków zebrania składa odrębne oświadczenie, czy projekt przyjmuje, czy odrzuca, uzasadniając odrzucenie. Nieobecni uczestnicy, jeżeli otrzymali zawiadomienie o zebraniu, uważani są za zgadzających się na przyjęcie nowych działek. Zebranie jest ważne bez względu na liczbę obecnych.

Projekt scalenia wraz z protokołem zebrania i aktami O. U. Z. przedkłada do decyzji O. K. Z. na jawnym posiedzeniu.

Rozpoczęte postępowanie komasacyjne może być zaniechane jedynie na skutek orzeczenia O. K. Z. Orzeczenie takie może nastąpić tylko na podstawie uchwały trzech czwartych liczby uczestników scalenia, o ile pozwalają na to względy gospodarcze. Przytem poniesione przez uczestników koszty postępowania obciążają wyłącznie tych uczestników, którzy spowodowali zaniechanie postępowania.

Prawomocne orzeczenie U. Z. w postępowaniu scaleniowym i zatwierdzone przez te urzędy ugody mają moc prawną orzeczeń i ugód sądowych, względnie administracyjnych.

Dla poparcia akcji komasacyjnej ustawa zwalnia od wszelkich opłat skarbowych i samorządowych wszystkie dokumenty i umowy, sporządzone przez U. Z. oraz wszelkie wnioski i wpisy hipoteczne. Za techniczne wykonanie scalenia pobierane są opłaty, określone przez rozporządzenie wykonawcze. W razie niemożności uiszczenia opłat, stwierdzonej przez urzędy gminne i starostwa, U. Z. mogą je zakredytować w całości lub w części. W wypadkach wyjątkowych, określonych w przepisach wykonawczych, M. R. R. na wniosek O. U. Z. może zwolnić od ponoszenia tych opłat w całości lub w części. Grunty skomasowane są na przeciąg dwóch lat wolne od państwowego podatku gruntowego. Koszty przeprowadzenia scalenia rozkładają się na uczestników w stosunku do obszaru gruntów komasowanych. Przewidziane

jest zorganizowanie kredytu państwowego w wysokości nie przekraczającej połowy wartości scalonych gruntów, dla uczestników, którzy zobowiążą się do przeniesienia budowl na scalone działki lub też przeprowadzenia meljoracji rolnych, wskazanych przez U. Z.

IX. Rolnictwo.

1. Kredyt na pomoc rolną dla reemigrantów U. 8. 8. DU. 92/720.
2. Zmiany statutu Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego. Rozp. R. M. 30. 7. DU. 83/645.
3. Danina lasowa- U. 6. 7. DU. 87/676. Rozp. M. Rp. 25. 9. DU. 105/823.
4. Komisje szkolne dla publicznych ludowych szkół rolniczych Rozp. M. R. 7. 9. DU. 97/770.

Na uruchomienie i podniesienie wytwórczości drobnych gospodarstw reemigrantów, zniszczonych wskutek wojny w 5 województwach wschodnich ustawa upoważniła ministra do wstawienia dodatkowego do budżetu M. R. na rok 1923 20 miliardów marek kredytu nadzwyczajnego. Kredyt ten waloryzowany przeznaczony był dla bezpośrednio zainteresowanych oraz dla związków samorządowych i spółdzielni rolniczych dla orki odłogów i zakup ziarna do siewu. Czynności bankowe powierzono Państwowemu Bankowi Rolnemu (1).

Zatwierdzone zostały dodatkowe przepisy dla Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego. Działalność Ziemstwa rozciągnięta została na Woj. Pomorskie i Śląskie. Pozatem zmiany dotyczą przepisów o udzielaniu i spłacie pożyczek zwyczajnych w listach zastawnych markowych i dodatkowych pożyczek w listach rentowych żytnich i listach zastawnych dolarowych. Dodatek do statutu Banku Pozn. Ziemstwa wprowadza, w przeciwieństwie do dawnego przepisu, odpowiedzialność stowarzyszonych za zobowiązania Banku Ziemstwa, oraz zmienia skład Rady Nadzorczej Banku, która składa się z 15 osób, mianowicie z wszystkich członków Dyrekcji Ziemstwa i delegatów, wybranych przez Sejmik Ziemstwa z grona stowarzyszonych na lat 3 (2).

Zamiast oplatnego zajęcia drzewa z lasów prywatnych na cele odbudowy (ust. z dnia 28. 2. 1919 DU. 20/229) Sejm uchwalił ustawę o poborze daniny lasowej na cele odbudowy. Daninę uiścić mają właściciele lasów, których obszar przenosi 50 ha, oraz właściciele masy drzewnej, pozostającej w lesie wzgl. drzewostanów leśnych, zakupionych nie dla celów własnej odbudowy. Wysokość daniny wynosi 30 proc. masy drzewa użytkowego z 10-letnich etatów rębnych, wolnych od serwitutów, a z 5-letnich etatów obciążonych serwitu-

tami. Zalicza się ilość oddanego uprzednio drzewa na odbudowę na poczet daniny. Rząd ma prawo pobrać daninę w naturze lub równowartość w gotówce. Wysokość daniny wymierzają starostwa w porozumieniu z fachowymi organami M. R. i M. Rp. Zamianę daniny na gotówkę uskuteczniają organy M. Rp. Przedmioty, obciążone daniną lasową, są wolne od ogólnego podatku majątkowego. Drzewo w naturze otrzymują uprawnieni na cele odbudowy za asygnacjami starostwa (3- 4).

Rozp. M. R. ustaliło organizację i zakres działania komisyj szkolnych dla publicznych ludowych szkół rolniczych (U. 9. 7. 1920 DU. 62/398). W powiecie, gdzie istnieją takie szkoły, założone przez samorząd powiatowy lub izby rolnicze, winna być powołana komisja szkolna w celu zarządzania szkołami. Obowiązki powiatowej komisji szkolnej polegają: 1. na opiece i nadzorze nad prawidłowym funkcjonowaniem szkoły: na wykonywaniu nadzoru nad robotami budowlainymi, meljoracyjnymi itp., na zaopatrzeniu szkoły w pomoce naukowe, inwentarze rolnicze, na czuwaniu nad racjonalnem prowadzeniem gospodarstwa szkolnego. 2, na opinjowaniu w sprawach finansowych (budżet szkolny, sposób użycia funduszy, potrzeby szkół).

X. Przemysł i Handel.

Organizacja Państwowego Monopolu Tytoniowego. Rozp. M. Sk. 30. 3. DU. 65/507-

2. Nafta. Dzierżawa i eksploatacja państwowych terenów naftowych. Rozp. R M 13. 9. DU. 95/759.

3, Przewalutowanie kapitałów spółek akcyjnych na Górnym Śląsku. Rozp. M. Sk. 22. 12. DU. 137/1147.

Władza, bezpośrednio kierującą Państwowym Monopolem Tytoniowym i wykonywującą jego prawo, jest Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego. Dyrekcja utrzymała od Skarbu państwa na własność wszelki majątek ruchomy i nieruchomy, którym zarządzała Generalna Dyrekcja Monopolu Tytoniowego. Nowa Dyrekcja prowadzi eksploatację fabryk i zakładów, jako odrębna, samodzielna jednostka gospodarcza, za której zobowiązania posiłkowo odpowiada Skarb. Wniosek o otwarcie i zakup nowych fabryk, magazynów i urzędów monopolowych oraz zwinięcie istniejących zatwierdza M. Sk. Dyrekcją kieruje i jest za działalność swoją i podległych mu urzędów, fabryk i magazynów odpowiedzialny Naczelny Dyrektor. Jako organ opiniodawczy w ważniejszych sprawach monopolu utworzono Komitet Doradczy, złożony z delegatów M. Sk., M. P. H i M. R. pod prze-

wodnictwem Naczelnego Dyrektora. W razie różnicy zdań między Dyrektorem a większością Komitetu Doradczego decyduje M. Sk. Funkcjonariusze Monopolu Tytoniowego mogą być urzędnikami państwowymi lub kontraktowymi i otrzymywać specjalne dodatki remuneracyjne, których suma ogólna nie może przekraczać 5 proc. czystego zysku fabrykacyjnego (1).

Nafta. Załatwianie spraw, związanych z dzierżawą terenów naftowych, będących własnością państwa, przekazano M. P. H. (dawniej kompetentny był M. R.) (2).

Spółki akcyjne i komandytowe na akcje, mające siedzibę na Górnym Śląsku, obowiązane są do dnia 1 lutego 1924 oznaczyć wysokość kapitału zakładowego i wysokość kwoty, na jaką opiewają akcje, w markach polskich, przyczem wysokość kapitału wzgl. kwoty, na jaką opiewają akcje, nie może być podana w kwotach wyższych od tych, w jakich podane były w markach niemieckich (3).

XI. Komunikacje.

1. **Drugi kołowe** Tekst konwencji Międzynarodowej .dotyczącej ruchu samochodowego DU. 86/668.
2. **Drugi wodne.** Zniesienie generalnej dyrekcji regulacji rzek żeglownych, Rozp. M. Rp. 17. 12. DU. 135/1129.

(jeneralna dyrekcja regulacji rzek żeglownych
Warszawie i biuro projektów kanałów żeglugi w Krakowie zostały zniesione, a agendy ich przekazane departamentowi wodnemu M. Rp. Zniesiono również dyrekcję okręgów regulacji rzek żeglownych w Krakowie i Toruniu a pozostałe dwie dyrekcje w Warszawie i Wilnie przemianowano na dyrekcje dróg wodnych i podzielono między nie zarząd dróg żeglownych. Rozporządzenie ustala kompetencję i organizację dyrekcji. Aż do dalszego zarządzenia jako ekspozytury dyrekcji warszawskiej funkcjonować będą inspektoraty dróg wodnych w Krakowie i Toruniu. Dyrekcji warszawskiej podlega 11 zarządów dróg wodnych, dyrekcji wileńskiej — 8 zarządów, których obowiązki ustala rozporządzenie (2).

XII. Budownictwo.

1. **Udzielenie gwarancji Skarbu Państwa** do sumy 10 miliardów marek dla pożyczki ,którą Tow. Kredytowe dla Reemigrantów w Poznaniu zaciągnie w P. K. K. P. na budowę domów dla reemigrujących z Niemiec robotników. U. 4. 7. DU. 75/584.
2. **Zniesienie okręgowych dyrekcji robót publicznych** przy urzędach wojewódzkich w Stanisławowie i Tarnopolu i przekazanie spraw tych

dyrekcji okręgowej dyrekcji przy urzędzie wojewódzkim we Lwowie. Rozp. M. Rp. i M. S. W. 22- 12. DU. 137/1153.

XIII. Praca i opieka społeczna.

1. **Opieka społeczna.** U. 16. 8. DU. 92/726.
2. **Opieka nad inwalidami i ich rodzinami.** Rozp. M. Pr., M. S. W. i M. Sk. z dnia 11. 8. DU. 84/659, 84/660, 84/661 ,84/662 .
3. **Pośrednictwo pracy.** Parytetowe komisje doradcze przy państwowych urzędach pośrednictwa pracy. Rozp. M. Pr. 18 .12. DU. 136/1132_
4. **Przepisy o komunalnem pośrednictwie pracy na Górnym Śląsku.** Rozp. .M. Pr. 4. 12. DU. 127/1050.
5. **Czas pracy.** Rozp. M. Pr. w sprawie czasu pracy w zakładach handlowych (nowe brzmienie) 23. 6. DU. 70/824.
6. **Ochrona pracy.** Komisja Międzyministerialna. Rozp. R. M. 30. 7 DU. 81/633.
7. **Ubezpieczenia społeczne.** Oświadczenie rządowe 25. 5. DU. 70/550 8. U. 6. 7. DU. 75/589. 9. U. 75/589. 10. Rozp. M. Pr, 28, 5, DU. 94/749. 10. Rozp. M. Pr. 28. 5. DU. 94/749.

Sejm uchwalił zasadniczą ustawę o opiece społecznej (1), normującą obowiązki związków publicznych w tej dziedzinie jednolicie dla całego państwa. Obowiązek ten polega na zaspakajaniu potrzeb życiowych osób, chwilowo lub trwale nie mogących tego czynić swem środkami materialnymi lub własną pracą oraz na zapobieganiu wytwarzania się tego stanu.

Opieka społeczna obejmuje: a) opiekę nad niemowlętami, dziećmi i młodzieżą, zwłaszcza nad sierotami, półsierotami, dziećmi zaniedbanymi ,opuszczonemi, przestępnemi, oraz zagrożonemi przez wpływ złego otoczenia; b) ochronę macierzyństwa; c) opiekę nad starcami ,inwalidami, kalekami, nieuleczalnie chorymi, upośledzonymi umysłowo i wogóle nad niezdolnymi, do pracy; d) opiekę nad bezdomnemi ofiarami wojny i szczególnie ciężka uszkodzonymi; e) opiekę nad więźniami po odbyciu kary; f) walkę z żebractwem, włóczęgostwem, alkoholizmem i nierzędem; g) pomoc instytucjom opiekuńczym prywatnym i współdziałanie z nimi.

Pomoc dla ubogich zorganizowana ma być wzorem ustawy niemieckiej, obejmuje: dostarczanie środków żywności, bielizny, odzieży i obuwia; pomieszczenia z opałem i światłem: pomoc w nabyciu niezbędnych narzędzi pracy zawodowej: pomoc sanitarną; pomoc w przywróceniu zdolności do pracy; sprawienie pogrzebu. Prócz tego w sosunku do dzieci istnieje obowiązek starania się o wychowanie religijno-moralne, umysłowe i fizyczne, do młodocianych - obowiązek pomocy w przygotowaniu do pracy.

O ile osoby fizyczne i prawne nie są obowiązane na mocy prawa do pokrycia wydatków na niezbędne potrzeby życiowe, obowiązek pomocy dla ubogich obciąża jednostki samorządu terytorjalnego i państwo. Podział obowiązków jest następujący:

1. Na gminach wiejskich i miastach, nie wydzielonych z powiatów, ciąży opieka pozazakładowa, zakładowa o tyle, o ile gminy są w stanie założyć i utrzymać zakład.

2. Miasta wydzielone z powiatów sprawują opiekę zakładową i pozazakładową.

3. Powiatowe związki komunalne mają obowiązek uzupełniania opieki gmin i miast nie wydzielonych; a) przez udzielanie pomocy materialnej gminom, nie mogącym podołać ciężącym na nich obowiązkom; b) przez sprawowanie działań opieki społecznej, wymagających stałych urządzeń i zakładów, a przekraczających zdolność finansową gmin.

4. Wojewódzkie związki komunalne z kolei uzupełniają opiekę, wykonywaną przez powiaty i miasta wydzielone, również przez udzielanie im zasiłków i przez sprawowanie działań opieki, wymagającej urządzeń stałych i zakładów i przekraczającej zdolność finansową powiatowych związków komunalnych i miast wydzielonych.

5. Państwo wykonywa te działy opieki, które przekraczają możliwość świadczenia związków komunalnych.

Gminy wszakże miejskie i wiejskie mają obowiązek zwrotu kosztów utrzymania swych ubogich w zakładach innych związków komunalnych.

Ubody posiadają prawo do trwałej ze strony gminy opieki. Prawo to nabywają obywatele polscy przez conajmniej roczny pobyt w gminie. W sposób pochodny nabywają to prawo 1. kobiety przez zamążpójście w tej gminie, w której prawo to służy mężowi. 2. dzieci do lat 16 ślubne lub przez ustawy ze ślubne mi równouprawnione — w gminie, w której prawo to służy ojcu, a jeżeli ojciec nie żyje, w tej gminie, w której prawo to miał w chwili śmierci, względnie matka, o ile po śmierci nabyła własne prawo do opieki; dzieci ślubne, pozostające przy matce w małżeństwie rozdzielonym, oraz nieslubne w gminie, w której prawo do opieki służy matce.

Prawo do opieki ustaje tylko: 1, w razie nabycia go w innej gminie; 2. przez jednoroczną trwałą nieobecność w gminie. (Nieobecność wskutek służby wojskowej, przebywania w zakładach leczniczych lub opiekuńczych, w więzieniach oraz na emigracji nie powoduje utraty prawa).

Prócz tego każdy obywatel ma prawo do tymcza -

sowej opieki ze strony gminy, w której przebywa w chwili, kiedy wynikła potrzeba opieki. Gmina, na którą spadnie ten obowiązek, ma prawo domagać się zwrotu wydatków od gminy, zobowiązanej do trwałej opieki, ora« odesłać do tej gminy na jej koszt ubogiego. Gmina, zobowiązana do trwałej opieki, ma prawo oświadczyć gotowość zwrotu wszelkich kosztów, związanych z opieką i wówczas gmina tymczasowo ponosząca świadczenia, nie ma prawa odesłać ubogiego do gminy zamieszkania. Również niedopuszczalne jest odesłanie ubogiego, jeżeli połączone jest ze szkodą dla jego zdrowia i życia. Odesłanie ubogiego może nastąpić dopiero, gdy gmina zamieszkania uzna swój obowiązek opieki i oświadczy gotowość przyjęcia. W razie sporu między gminami o obowiązek utrzymania, narazie udzielać winna ubogiemu opieki ta gmina, w której znajdował się potrzebujący opieki w chwili powstania potrzeby. Udzieliwszy opieki, gmina może żądać zwrotu wydatków od osób zobowiązanych do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych. Nad obywatelami, którzy w żadnej gminie nie mają prawa do opieki, wykonywa opiekę gmina pobytu, ale koszty obciążają skarb państwa.

Jeżeli związek komunalny nie uchwali wydatków na opiekę społeczną, do których jest zobowiązany, władza nadzorcza wprowadza przymusowo do budżetu odnośnego związku odpowiednie kwoty. Jeżeli zaś związek komunalny w granicach budżetu nie wykonywa swych obowiązków, M. Pr. ma prawo w porozumieniu z M. S. W. przeprowadzenia niezbędnych zarządzeń na koszt samorządu. W wyjątkowych wypadkach, gdy związki komunalne nie są w możności wypełnienia swych obowiązków, winien Rząd, na wniosek M. S. W. i M. Pr. w porozumieniu z M. Sk., udzielić subwencji

Gminy dla wykonywania opieki społecznej mogą łączyć się w związki, tak samo samorządy powiatowe. Dla utworzenia związku gmin tego samego powiatu potrzeba, zgody sejmiku powiatowego; związku gmin różnych powiatów i związku samorządów powiatowych — zgody wojewody; ponadto uchwały odnośne wymagają zatwierdzenia M. Pr. w porozumieniu z M. S. W. Związki: te powstają dobrowolnie na mocy uchwał interesowanych ciał samorządowych. Przymusowe związki mogą powstać jedynie na mocy ustawy sejmowej.

Zażalenia na zarządzenia i orzeczenia organów komunalnych rozstrzygają władze nadzorcze; jeżeli organem nadzorczym jest władza państwowa trzeciej instancji — Min. Pr. w porozumieniu z M. S. W. Orzeczenia i zażalenia przeciw - związkom komunalnym i państwu o zwrot poniesionych wy-

datków przedawniają się po roku od upływu tego roku, w którym roszczenia powstały.

Zwierzchnią władzą w sprawach opieki społecznej jest M. Pracy i Opieki Społecznej. Należy doń również: 1. popieranie stowarzyszeń i związków wzajemnej pomocy; 2. nadzór nad działalnością instytucji opieki społecznej (dobroczynnych; c) rejestracja towarzystw, zakładów, instytucji opieki społecznej oraz legalizacja ich statutów, fundacji i zapisów. Przy M. Pr. istnieje, jako organ doradczy Rada Opieki Społecznej, złożona z przedstawicieli ciał samorządowych, instytucji opieki społecznej i Zainteresowanych ministerstw.

Ustawa ma obowiązywać po upływie sześciu miesięcy od dnia ogłoszenia, t. j. od dnia 21 lutego 1924. Jednakże ustawa zawiera tylko ustalenie zasad opieki społecznej, ma po części charakter deklaracyjny, dla wejścia w życie wymaga uchwalenia szeregu ustaw szczegółowych, które dotychczas nie zostały wydane.

Z zakresu opieki społecznej wydane zostały cztery rozporządzenia wykonawcze (2) do ustawy o zaopatrzeniu inwalidów i ich rodzin (U. 18. 3. 1921 DU.. 32/195. zmieniona przez U. 4. 8. 1922 DU. 67/608). Pierwsze dotyczy warunków w mieszczenia inwalidów wojennych, niezdolnych do samodzielnego zarobkowania i pozbawionych opieki w zakładach opiekuńczych (w domach inwalidów utrzymywanych przez M. Pr., a w razie braku miejsc w tych domach w zakładach samorządowych i społecznych na koszt skarbu); nadzór nad temi zakładami sprawują urzędy wojewódzkie, one też decydują o przyjęciu inwalidów do zakładów i zwolnieniu. Drugie rozporządzenie normuje sprawę dostarczania przez urzędy wojewódzkie ocieplonym inwalidom, zawodowo wyszkolonym, narzędzi dla urządzenia własnego warsztatu, maszyn do pisania, psów-przewodników itp. — Trzecie ustala warunki skapitalizowania zupełnego lub częściowego renty inwalidzkiej; decyzja należy do M. Pr. w porozumieniu z M. Sk. Czwarte rozporządzenie normuje warunki umieszczenia w zakładach wychowawczych sierot po inwalidach i poległych na koszt skarbu. O umieszczeniu orzeka specjalna komisja kwalifikacyjna przy władzach I instancji.

Pośrednictwo pracy. Przy państwowych urzędach pośrednictwa pracy tworzy się parytetowe komisje doradcze, złożone z równej liczby przedstawicieli pracowników i pracodawców. Komisje wydają opinie w sprawach regulowania rynku pracy (zwłaszcza emigracji zarobkowej, wyro-

wnania podaży i popytu pracy, zwalczania bezrobocia), o działalności państw, urzędu pośrednictwa pracy, inicjują środki, mające na celu regulowanie wszelkiego rodzaju pośrednictwa pracy. Członków komisji wybierają na jeden rok wyznaczone rady miejskie i sejmiki powiatowe z pośród kandydatów, przedstawionych przez organizacje zawodowe, a w braku takich kandydatów z pośród pracodawców i pracowników. Szczegółowe przepisy co do wyborów ustala w drodze instrukcji M. Pr. po porozumieniu z M. P. H. i M. R. Przewodniczącym komisji jest starosta, zastępcą kierownik urzędu. W każdym głosowaniu winna brać udział równa liczba pracowników i pracodawców. W razie nieodbywania przez komisję posiedzeń w ciągu 6 miesięcy, wojewoda może pozbawić członków komisji mandatów i zarządzić nowe wybory (3).

W drodze rozporządzenia M. Pr. wydane zostały w nowym brzmieniu przepisy wykonawcze do rozporządzenia pruskiego z dnia 19. 8. 1919 w przedmiocie pośrednictwa pracy, obowiązujące na Górnym Śląsku. Przepisy ustalają obowiązek utrzymywania przez powiaty komunalnych biur pośrednictwa pracy, uprawnienie większych gmin do utrzymywania samodzielnych biur pośrednictwa, uprawnienie powiatów i gmin do tworzenia okręgowych biur pośrednictwa, organizację parytetowych komisji zarządzających biurami, obowiązek tworzenia związku niezarobkowych biur pośrednictwa pracy, istniejących w obwodzie urzędu komunalnego lub okręgowego, zadania urzędu wojewódzkiego w dziedzinie pośrednictwa pracy (4).

Ochrona pracy. Dekret o inspekcji pracy (3. 1. 1919 DP. 5/20) przekazał kompetencje Głównego urzędu do spraw fabrycznych i górniczych Komisji Międzyministerialnej do spraw ochrony pracy w przedsiębiorstwach fabrycznych i górniczo-hutniczych w b. dzielnicy rosyjskiej W myśl rosyjskiej ustawy przemysłowej Główny Urząd sprawował zwierzchnią kontrolę nad zachowaniem w zakładach fabrycznych i górniczych przepisów o ochronie pracy, miał prawo: wydawania przepisów i instrukcyj oraz uchylania z urzędu orzeczeń i rozporządzeń urzędów do spraw fabrycznych i górniczych (obecnie inspektorów pracy) i rozstrzygania zażeń na ich orzeczenia i rozporządzenia. Komisja Międzyministerjalna pod przewodnictwem M. Pr. lub jego zastępcy, składa się z przedstawicieli M. Pr., M. P. H., M. S. W. i M. W. Uchwały komisji nabierają mocy prawnej po zatwierdzeniu przez M. Pr. i M. P. H.

Ubezpieczenia społeczne. Oświadczenie rzą-

dowe podaje do wiadomości decyzję Ligi Nardów, dotycząca uregulowania działalności i obowiązków instytucji ubezpieczeń społecznych, z jednej strony polskich, działających na terytorjum woj. Poznańskiego i Pomorskiego, z drugiej — niemieckich (dla Górnego Śląska obowiązują inne przepisy (7).

Ustawa sejmowa (8) rozciągnęła na obywateli państw obcych przepisy prawne o odszkodowaniu z tytułu nieszczęśliwych wypadków przy pracy, niezdolności do pracy, śmierci oraz braku pracy. Obywatele państw obcych i ich rodziny nie tracą praw nabytych w drodze ubezpieczeń społecznych nawet w razie opuszczenia granic państwa polskiego. Zastrzeżono tylko, że o ile państwo obce ogranicza analogiczne prawa obywateli polskich może Rada Ministrów na wniosek M. Pr. wydać przepisy ograniczające odnośne prawa obywateli tego państwa w Polsce.

Terminy prekluzyjne ustawy o ubezpieczeniu na wypadek choroby (U. 9. 6. 1920 DU. 44/272) zostały przedłużone. Mianowicie ustawa winna objąć swem działaniem terytorjum Rzeczypospolitej nie w ciągu 3 lat od jej opublikowania, jak nakazywała ustawa, lecz w ciągu 6 lat; termin zaś utworzenia w całym państwie Urzędów ubezpieczeń (organów nadzorczych nad kasami chorych) przedłużono do 3 lat od daty ogłoszenia ustawy (9).

Rozp. M. Pr. (10) reguluje sprawę siedziby, organizacji i postępowania Sądów Rozjemczych dla Zakładu Ubezpieczeń od wypadków we Lwowie. Sądy te orzekają o roszczeniach o odszkodowania za wypadki przy pracy, podniesionych przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń, a przez Zakład nieuznanych i rozstrzygają spory o roszczenia Kas Brackich do Zakładu Ubezpieczeń. Sądy Rozjemcze tworzą się w siedzibach władz II instancji pod przewodnictwem sędziego, mianowanego przez Min. Spraw, w porozumieniu z M. Pr.; w skład sądu wchodzi czterech asesorów: dwóch z wykształceniem technicznym powołuje M. Pr. w porozumieniu z M. P. H., jednego wybierają właściciele przedsiębiorstw, podlegających obowiązkowi ubezpieczenia, jednego — wybierają ubezpieczeni.

XIV. Apropowizacja.

1. Przekazanie M. S. W. prawa wydawania rozporządzeń w zakresie magazynowania i ujawniania zapasów przedmiotów powszedniego użytku. Rozp. R. M. 30. 8. DU. 91/714.
2. Upoważnienie wojewodów do wydawania rozporządzeń w sprawie przymusowego zgłaszania zapasów: zboża i jego przetworów, roślin strączkowych, gryki i jej przetworów, ziemniaków, cukru, tłuszczów

jadalnych pochodzenia zwierzęcego, węgla, materiałów włókienniczych i skór. Rozp. M. S. W. 9. 10. DU. 110/875

Prof. Was i u t y ń s k i .

3. Kronika Ustawodawcza.

W „Dzienniku Ustaw” (1923) zostały ogłoszone następujące ustawy (dokończenie):

56. Ustawa z dnia 14 listopada 1923 roku w przedmiocie ratyfikacji konwencji handlowej między Polską a Jugosławią (Nr. 124, poz. 998).

57. Ustawa z dnia 13 listopada 1923 roku w przedmiocie spółek z ograniczoną odpowiedzialnością (Nr. 126, poz. 1019).

58. Ustawa z dnia 6 grudnia 1923 roku o stałej jednostce do obliczania danin (Nr. 127, poz. 1044).

59. Ustawa z dnia 28 listopada 1923 roku w przedmiocie zniesienia Ministerstwa Zdrowia Publicznego (Nr. 131, poz. 1060).

60. Ustawa z dnia 5 grudnia 1923 roku w przedmiocie zniesienia Ministerstwa Poczty i Telegrafów (Nr. 131, poz. 1061).

61. Ustawa z dnia 5 grudnia 1923 roku w przedmiocie zmiany ustawy o podatku giełdowym (Nr. 131, poz. 1062).

62. Ustawa z dnia 5 grudnia 1923 roku o rozciągnięciu Państwowej Loterii Klasowej na Ziemię Wschodnie (Nr. 131, poz. 1063).

63. Ustawa z dnia 5 grudnia 1923 roku o uposażeniu sędziów (Nr. 134, poz. 1107).

64. Ustawa z dnia 19 grudnia 1923 roku o Serji II złotych bonów (Nr. 134, poz. 1108).

65. Ustawa z dnia 19 grudnia 1923 roku o opłatach stemplowych (Nr. 134, poz. 1109).

66. Ustawa z dnia 4 grudnia 1923 roku o zmianie ustawy o spółdzielniach (Nr. 135, poz. 1119).

W „Dzienniku Ustaw” (1924) zostały ogłoszone następujące ustawy:

1. Ustawa z dnia 5 grudnia 1923 roku o podwyższeniu opłat sądowych (Nr. 1, poz. 1).

2. Ustawa z dnia 5 grudnia 1923 roku o ratyfikacji umowy handlowej polsko-tureckiej (Nr. 1, poz. 2).

3. Ustawa z dnia 5 grudnia 1923 roku o ratyfikacji traktatu przyjaźni między Polską a Turcją (Nr. 1, poz. 3).

4. Ustawa z dnia 5 grudnia 1923 roku o ratyfikacji konwencji osiedleńczej między Polską a Turcją (Nr. 1, poz. 4).

5. Ustawa z dnia 19 grudnia 1923 roku o opłatach stemplowych (Nr. 4, poz. 25).

6. Ustawa z dnia 10 stycznia 1924 roku o dodatkowym prowizorium budżetowym do 31 grudnia 1923 roku (Nr. 4, poz. 26).

7. Ustawa z dnia 10 stycznia 1924 roku o prowizorium budżetowym do 31 marca 1924 roku (Nr. 4, poz. 27).

8. Ustawa z dnia 11 stycznia 1924 roku o naprawie skarbu Państwa i reformie walutowej (Nr. 4, poz. 28).

9. Ustawa z dnia 14 grudnia 1923 roku o uprawnieniach organów wykonawczych władz skarbowych (Nr. 5, poz. 37).

10. Ustawa z dnia 11 grudnia 1923 roku o zaopatrzeniu emerytalnym (Nr. 6, poz. 46).

11. Ustawa z dnia 19 grudnia 1923 roku o ratyfikacji konwencji w sprawie bezrobocia (Nr. 7, poz. 50).

12. Ustawa z dnia 19 grudnia 1923 roku o ratyfikacji konwencji w sprawie dopuszczania dzieci do pracy przemysłowej (Nr. 7, poz. 50).

13. Ustawa z dnia 19 grudnia 1923 roku o ratyfikacji konwencji w sprawie pracy nocnej młodocianych (Nr. 7, poz. 52).

14. Ustawa z dnia 19 grudnia 1923 roku o ratyfikacji konwencji o dopuszczaniu dzieci do pracy w marynarce (Nr. 7, poz. 53).

15. Ustawa z dnia 19 grudnia 1923 roku o ratyfikacji konwencji dotyczącej odszkodowań na wypadek bezrobocia z powodu rozbicia się statku (Nr. 7, poz. 54).

16. Ustawa z dnia 19 grudnia 1923 roku o ratyfikacji konwencji dotyczącej pośrednictwa pracy dla marynarzy (Nr. 7, poz. 55).

17. Ustawa z dnia 19 grudnia 1923 roku o ratyfikacji konwencji w sprawie dopuszczania dzieci do pracy w rolnictwie (Nr. 7, poz. 56).

18. Ustawa z dnia 19 grudnia 1923 roku o ratyfikacji konwencji w sprawie koalicji pracowników rolnych (Nr. 7, poz. 57).

19. Ustawa z dnia 19 grudnia 1923 roku o ratyfikacji konwencji w sprawie nieszczęśliwych wypadków w rolnictwie (Nr. 7, poz. 58).

20. Ustawa z dnia 19 grudnia 1923 roku o ratyfikacji konwencji w sprawie używania bieli ołowianej w malarstwie (Nr. 7, poz. 59).

21. Ustawa z dnia 19 grudnia 1923 roku o ratyfikacji konwencji o odpoczynku tygodniowym (Nr. 7, poz. 60).

22. Ustawa z dnia 19 grudnia 1923 roku o ratyfikacji konwencji w sprawie dopuszczania młodocianych do pracy (Nr. 7, poz. 60).

23. Ustawa z dnia 19 grudnia 1923 roku o ratyfikacji konwencji o obowiązkowych oględzinach lekarskich dzieci i młodocianych (Nr. 7, poz. 62).

24. Ustawa z dnia 19 grudnia 1923 roku o wykonaniu decyzji Ligi Narodów w sprawie ubezpieczeń społecznych (Nr. 7, poz. 63).

25. Ustawa z dnia 10 stycznia 1924 roku o zmianie ustawy o podatku majątkowym (Nr. 8, poz. 74).

26. Ustawa z dnia 10 stycznia 1924 roku o ratyfikacji układu polsko-niemieckiego (Nr. 12, poz. 101).

27. Ustawa z dnia 10 stycznia 1924 roku o państwowym podatku dochodowym (Nr. 13, poz. 110).

28. Ustawa z dnia 30 stycznia 1924 roku o ubezpieczeniu robotników od wypadków (Nr. 13, poz. 148).

29. Ustawa z dnia 13 lutego 1924 roku o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnem (Nr. 18, poz. 178).

30. Ustawa z dnia 13 lutego 1924 roku o Wyższej Szkole Handlowej w Warszawie (Nr. 19, poz. 185).

31. Ustawa z dnia 13 lutego 1924 roku o ratyfikacji konwencji o zwalczaniu handlu kobietami i dziećmi (Nr. 20, poz. 211).

32. Ustawa z dnia 12 lutego 1924 roku o zmianie ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych (Nr. 21, poz. 223).

33. Ustawa z dnia 13 lutego 1924 roku w przedmiocie państwowej służby cywilnej na Śląsku (Nr. 21, poz. 224).

34. Ustawa z dnia 27 lutego 1924 roku w przedmiocie zaliczenia gminy Winniki do miejscowości, podlegających gali-cyjskiej ustawie gminnej z dnia 3 lipca 1896 (Nr. 26, poz. 259).

35. Ustawa z dnia 27 lutego 1924 roku w przedmiocie sprzedaży gruntu kolejowego na rzecz „Stowarzyszenia Do-nni Zdrowa” pracowników polskich kolei państwowych okre-su stanisławowskiego w Stanisławowie (Nr. 26, poz. 260).

36. Ustawa z dnia 20 marca 1924 roku zmieniająca nie-które przepisy ustawy z dnia 2 marca 1923 roku w przedmio-cie udzielenia ministrowi skarbu upoważnienia do regulowania w drodze rozporządzeń obrotu pieniężnego z krajami zagra-nicznymi oraz obrotu obcemi walutami w brzmieniu, nada-niem ustawą z 23 czerwca 1923 roku (Nr. 29, poz. 285).

37. Ustawa z dnia 21 marca 1924 roku w przedmiocie zmian niektórych postanowień o państwowej służbie cywil-nej (Nr. 29, poz. 286).